

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

BERDETESER:
4-hasabos példány egyszer 20 f.,
minden következőnél 10 f.

Nyitónér 40 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József tereczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 34.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, május 16.

Az installáció visszhangjai.

Aradváros és Aradvármegye főispáni székébe fényes ünnepek közepette iktatták be ma Károlyi Gyula grófot.

Közigazgatásunk történetében, társadalmi életünk krónikájában határjelző nap volt a mai. Egy új korszak küszöbén parádés dísz öltött magára a két törvényhatóság és szeretetének minden melegével fogadta azt a férfit, ki a közel jövőben nemcsak közügyeinknek, de társadalmi életünknek is vezetője, irányítója lesz a város és vármegye területén.

Károlyi Gyula gróf új ember Aradon. Itt élt a város tőzsomszédságában anélkül, hogy akár a város, akár a megyei élet mozgalmából részt kért volna magának. Csak az elnyomatás közelmúlt napjaiban lépett ki a nyilvános politika mezéjére, mint a megyei szövethozott pártok elnöke s e minőségben tevékeny kézzel, sok egyszerűséggel és kitartással küzdött pártja javáért. Az aradi főispáni széket ezeknek az érdemeinek köszönheti.

Károlyi Gyula gróf új ember a közigazgatásban is. S e tekintetben nehezebb a helyzete, mint ama elődeinek volt, a kikerül ma az igaz tisztelet és kegyelet hangján emlékezett meg székfoglalója folyamán. De az előtte álló akadályok legyőzhetetlenek nem lesznek. Ugy a vá-

ros, mint a vármegye közigazgatásában egy derék, kipróbált tisztviselői kar áll támogatásra készen mellette s ezeknek segítségével annál is könnyebb lesz eredményeket mutatni fel, mert Aradváros és vármegye azon kivételes helyzetben van, hogy a letűnt sötét emlékü abszolútizmus megkímélte a megrázkódtatásoktól e két törvényhatóság tisztviselői karát.

Az új főispán székfoglaló beszéde általában szimpatikus benyomást keltett. A közéleti ember rutinja hiányzott ugyan Károlyi Gyula minden mozdulatából, de amit mondott, aminek székfoglalójában kifejezést adott, az egy higgadt, tapintatos, előrelátó fő gondolatmenetét tárta elénk.

A magyar politikai élet ujrászületése a kicsinyes boszuvágy bölcsőjében ringatózik ma még. A hatalomra került pártok azzal édesítik meg diadaluk mézesheiteit, hogy valósággal üldözö hadjáratot folytatnak a feloszlott szabadelvű párt tagjai, azon politikai irányzat egykori híveivel szemben, amely pártoknak lehettek fogyatkozásai, ferde kinövései csak úgy, mint ahogy vannak és lesznek a most uralomra került pártoknak is: de amely szabadelvű párttól még az ellenségei sem vitathatják el, hogy tagjai sorában ott

volt a nemzet értelmiségének színe-java, ott voltak nagy számmal azok is, akik mint vezérek és első tekintélyek ma az átalakult politikai közélet felületén állnak; s hogy e párt három évtized alatt a művelt nyugoti államok sorába emelte Magyarországot.

Károsnak, sőt egyenesen hazafiatlannak tartjuk tehát az új rendszer ama vadhajtásait, melyek az ellenkező politikai véleményen levőket egy Balkán-izü hajszával üldözik nemcsak a nyilvános, de a magán-, az existenciális élet színterén is.

Megelégedéssel és elismeréssel hangsúlyozzuk a mai nap eseményeinek regisztrálása alkalmából, hogy az új főispán székfoglaló beszéde ebben a tekintetben is szerencsés, józan és tapintatos volt. Károlyi Gyula gróf hangsúlyozta ugyan, hogy ő a függetlenségi párt tagjai közé tartozik, de nyomban hozzá is tette, hogy a közjogi harcoknak egyidőre szünetelni kell Magyarországon, mert a küszöbön álló nagy politikai és gazdasági reformok megvalósításához párt- és osztálykülönbség nélkül szükség van a nemzet minden becsületesen, hazafiasan gondolkozó fiára. És aláhuzottan hangoztatta, hogy az ő törekvése oda fog irányulni, miszerint a pártellentétek kiegyenlítésével

Képek az installációról.

Az installáció: a diszmagyarok napja. A közjogi fontossága tulajdonképpen nem ebben volna ennek az ünnepnek. És mégis ez a legfőbb része. Lehet e installációt elképzelni dailias eleink szingazdag, prémés öltözetel nélkül, — a melyek mind-mind furcsábban állanak a jelenkor rozszant emberén? S a nép jól tudja, hogy nem a ruha teszi az embert, — mégis ezen a napon csak az számít, aki diszmagyarban van. A székfoglaló beszédről kevesebbet beszélnek, mint egy-egy aranyval áttört attiláról, egy-egy megyszín mentéről vagy vadgalambszín nadrágról. S a ki viseli érzi is ezt; különben nehezebben vállalkoznának arra, hogy forró májusi napon a nebez ments, fesszen attilla s a szorító csizma melege alatt nyögjenek. S hiúságnak lehetne talán nevezni, ha nem lenne a tiszteletreméltó hagyományokhoz, a nemzeti vonásokhoz való ragaszkodás benne. Hiszen, ha installációk nem lennének, pár évtized múlva csak a képekből látnák meg, hogy milyen külsőben csinálták az előttünk való magyarok a történelmet.

Hát essék első sorban a diszmagyarokról szó. A város emberei többnyire egyszerű fe-

rete magyarban voltak, a hogy az a polgári jelleghez illik is. A polgármester, Salacz Gyula, Kristyórá János, a főkapitány, Mülek Lajos, Nemess Zsiga fekete díszben voltak, a minőkben a szabad királyi várossá történt kineveztetését fogadhatták Arad az időben való jelesel. Lukácsy Lajos színes, himes diszmagyarja szinte virít a feketesség között. A megyei tisztviselők között a diszmagyarok sokasága imponál. Az alispántól és a főjegyzőtől kezdve a közigazgatási gyakornokig mindenki díszruhát, fringiót viselt. A megyei törvényhatóság vezetői között már dominálnak az élénk színek, nyestprémek, türkiszcsattok és gombok. Impozáns díszben van a beiktatott főispán két elődje: Fábrián László és Urbán Iván. Nem kevésbé díszes magyart viselnek: Solymossy Lajos báró, ifj. Kinczig János, Almay Olivér, Vásárhelyi Józsi, Friebelsz Miklós, Csernovics Diodor, Czárán Márton, továbbá Fábrián Lajos dr. törvényszéki elnök, Králitz Lajos, Keresztes Gyula, Gutzjahr Mikály, Varjassy Árpád tanfelügyelő, Vertán Péter kivándorlási felügyelő, Urbán Péter, Valerján József és mások.

A honatyák is mind diszmagyarban jelentek meg, közöttük a legimpozánsabb Barabás Bélaé, akinek olajbarna arca kitűnően illik a kurucvezérek mezéhez, Nagy Sándor dr., Vásár-

helyi Dezső, Lázár Zoárd dr. és ifj. Manier György, a szentannai új követ, a ki diszmagyarján kívül — a feltűnő fiatalságával vonta magára a közfigyelmet.

S „barátaink és atyánkfiai” — ez az ősi megszólítása a törzstörvényhatóságoknak, — valóban „emelték az ünnep díszét és fényét.” A diszmagyarok brigádjának erős csapatja került ki belőlük. A legtöbbben vannak a temesváriak és a temesmegyeiek. Az ember nem is hinné, hogy a spiszburgerek ősi városából ennyire kuruc telik ki. Az igaz, hogy van olyan is közöttük, például a temesvári kereskedelemi és iparkamarai elnök, lovag Vest Ede, aki még erősen küzd a magyar nyelvvel. Különbösen igen derék, magyar érzésű ur. Sokan vannak a csanádmegyeiek, s a krassószörényi, meg a torontáli hánságiak. Kiválik közülök az új békési főispán, Fábry Sándor dr. erős, érdekes alakja. A mint a fogadtatásnál kiderült, egyben a legjobb szónoka is lehet a vármegyének. A küldöttségek diszmagyarjai között szinte feltűnt az a néhány ur, aki frakkot visel, — közöttük valaki, aki Nemess Zsigának köszönheti az érdeklődést, amely feléje fordult: Hajdu Frigyes dr. temesvári ügyvéd, a facsetiek új képviselője.

S diszmagyarokról esvén szó, ne felejtkezünk meg a legfőbb személynek, az új főispán-

nem a szétválasztó, hanem az összekötő kapcsolatot találja meg egymásban e város és vármegye polgársága.

Munka és béke. Ezek voltak a vezérmotívumok a két székfoglaló beszéd menetében. Az új főispánnak valóban nagy szüksége lesz oda törekedni, hogy az *előlegezett* bizalomból *kiérdemelt* bizalom fakadjon számára, mert e város és vármegye magas értelmiségű, polgári öntudatban gazdag közönsége nem szokott hozzá, hogy hajlott derékkal hódoljon az arisztokratikus hangzású nevek előtt; nem járatos abban, hogy miként kell hétrét görnyedni azok előtt, akik csak szántóföldjük tizezernyi holdjai révén arrogálnak jogokat a tiszteletre: mert Aradon és Aradvármegyében mindeddig csak azt környezte a polgárság szeretete, aki szívének lelkesezésével, eszének fenköltésével, kezének tisztaságával és becsületességével hazafias és demokratikus szellemben munkálkodott a közjó érdekében.

Es nincs az a politikai fordulat a világon, mely képes lenne elkoptatni ezen erényünket.

* *

Az installáció.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 15

Hat esztendő leforgása óta nem velt Arad városa olyan ünnepi díszet, mint a mai napon. A májusi délelőtti napfényben pompázó házakon a nemzetiszínű zászlók és drapériák, a Boros Béni-téren a messzire látszó hatalmas diadalkapu méltó stafázsul szolgáltak az utcák ünnepi képének. A hétköznapi munkára siető emberei helyett ma pompás díszmagyarok és komolyan feketéllő estélyi ruhák tették változatossá az Andrássy-teret. A kocsijáron remek fogatok, a kocsisok mellett sujtásos, cifraruhás megyei hajduk. Egyetlen esemény van ma Aradon: az installáció.

Akik az ünnepélyes beiktatáson személyesen nem vehettek részt, azoknak ér-

nek díszmagyarjáról. Lila brokát selyem alica, ugyanoly szűnű, barna prêmes bársony mente s szürke nadrág, derekán vastag arany kardkötő övet viselt, amely fölött észrevehető volt a picli, kamarási kulcs számára való aranylánc.

A másik, a mi elválaszthatatlannul összeforr az installációval, a banderium volt. Ez is szépen sikerült, habár kevésbé festői, mint a díszmagyarok. Talán az okozta, hogy nem abban a méltóságos üggetésben jöttek, a hogy várták volna, hanem vad száguldásban, mint egy huszár-szadron, amely a választások után megtisztítja a tömeget az utcát. Az elején Sariat Domokos főkapitány jött kocsiban, s körülötte nyolc lovasrendőr. Az embernek szinte eszébe jutott, hogy így lovagolhatnak a Garde Republicaine lovasai a köztársasági elnök kocsija körül, vagy a kozákok a cár fogatának oldalán, mikor valahová kivonulnak.

Azután jött a banderium. A banderium elején Pálffy Elek, díszmagyarban, kivont karddal, melyet oly komoly asarattal tartott magasra, mintha valamely titkos ünneprontóra le akarna suhintani vele. Nyomában a legények. Elöl nemzetiszín pántlikás magyar fiúk — bizonyosan pécskaiak. A lelkesedésük

deklarációját főleg az foglalta le, hogy vajon milyen politikai nyilatkozattal fogja elfoglalni a főispáni széket a megye új vezetője, *Károlyi Gyula* gróf. De a politikai kérdéstől eltekintve, az ünnepi aktusok iránt is hatalmas érdeklődés nyilvánult meg. Valóságos diadalmenet volt a főispán bevonulása, amelynek azonban sem a beiktatás, sem a bankett külsőségei nem maradtak mögötte. Minden szép és impozáns volt. Még az idő is hozzáismult az installáció pompájához: délelőtti napfényes, enyhe volt s csak délután, az ünnepség befejeztével vonult át a városban egy kis futózápor.

A bevonulás.

A virradó reggel ünnepi köntösben, lobogó díszben találta ma Aradot. A város főbb utcáin már korán reggel feltűnő számban huliámzott a közönség, amelynek külszíne szintén szokatlannal ünnepies volt. A magánfogatok és a bérkocsik egymás nyomában robogtak a széles Andrássy-téren, amelyet a mai nap tiszteletére valósággal nemzetiszínű ruhába öltöztettek a főispániktató aradiak.

Fél nyolckor kezdtek gyülekezni a városház előtti térségen a magánfogatok. A gyalogjáró előtt sorjában állottak föl a prűszkölő paripák, sallangosan, egyrésztük pedig virággal díszített izléses szerszámokban. Feltűnést keltően szép volt Kintzig János, Friebelsz Miklós, Gutzjahr Mihály, Lázár Zoárd dr. és Kokas József intéző négyes fogata. Ezeken kívül Urbán Iván, Urbán Péter, Solymossy Lajos báró, Vársárhelyi Dezső, Momák Flórián, Nikolett Géza, Faragó Gyula, Faragó István, Dániel Endre, Czárán Márton, Verzár Márton, Dörner János, Jakabffy Gyula és Helm Bertalan fogata várt az indulás jelére.

Időközben a városháza bejáratánál gyülekeztek Aradváros és Aradvármegye törvényhatósági bizottságának ama tagjai, akik résztvettek a főispán fogadásában. Itt adtak találkozó egymásnak a megyei és városi tisztviselők, úgy hogy nyolc órára, amikor az elindulás idejét kitűzték, csaknem az egész térséget betöltötték a jobbára festői díszmagyarba öltözött ünneplők.

Pontban nyolc órakor indult el a hosszú kocsisor. Az impozáns küldöttségben résztvettek: Barabás Béla, Kintzig János, Urbán Iván,

Urbán Péter, Csernovics Diodor, Nivay Lajos, Nagy Sándor dr., Vársárhelyi Dezső, Friebelsz Miklós, Keresztes Gyula dr., Mülek Lajos dr., Vársárhelyi József, Solymossy Lajos báró, Faragó István, Nachtnébel Gyula, Jakabffy Gyula, Krádlitz Gyula, Krádlitz Lajos dr., Nikolett Géza, Nikolett Sándor, Lázár Zoárd dr., Kokas József, Gutzjahr Mihály, Mahler György, Lovik Gyula, Prlegl István dr., Perna Péter, Momák Flórián, Faragó Gyula, Czárán Márton, Heinrich Sándor, Dániel Endre, Dörner János, Jegessy Károly, Darányi János, Eöry Aladár és Müllig József. Sariat Domokos főkapitány előre hajtatott, hogy az útvonalon ügyeljen a rend fentartására.

A hosszú kocsisor a Pécska-úton és a Kurdicsi-úton haladt végig. Az ut két oldalán a különböző községek lovasbandériumai álltak föl elszórtan. A pécskai ut kezdetén, a vasúti állomás előtt gyülekezett a csikósoknak öltözött pernyáival és a gájak bandériuma, élükön vezetőjükkel, *Pálffy Elek* kellek. A kurdicsi-út mentén állottak fel a glogováci legények, akik azután csatlakoztak az érkező főispán előtt vágató mácsai és szentpáli banderistákhoz. Százlépésnyi távolságban egy-egy díszbe öltözött lovas rendőr ügyelt a rendre, amelyet senki sem zavart meg.

Fél kilenckor találkozott a küldöttség a szentpáli határban a főispán fogatával, amelyen *Károlyi Gyula* gróf ült titkárával, *Sorbán János*sal. A főispánt kalaplengetéssel és éljenzéssel üdvözlötték. Azután megfordultak a fogatok és visszahajtottak a városba. Mintegy kétszáz lépésnyire elől ment a főkapitány, kocsija után lovas rendőrök vágattak. Azután a csatlakozásokkal folytonosan szaporodó banderiumok következtek, amelyek azonban a város területére érve, elmaradtak.

A kocsisort a főispán fogata nyitotta meg, az ezt követő hintóban *Barabás Béla* és *Kintzig János* ültek. Utána Urbán Iván, Csernovics Diodor, Gutzjahr Mihály fogata következett. A vámbáznál felállított diadalkapunál csaknem az egész uttestet elállította a közönség, amely lelkesen megéljenezte a főispánt. A fordulónál a vaggongyári zenekar hazafias dalokat játszott. A vámbáztól kezdve az ut két oldalán a minora székesegyházig tömött sorokban állott az éljenző közönség, amely a Boros Béni-téren óriássá növekedett. Így ha-

szépen vágatva vitte őket, s nem sokba múlt, hogy a lovak patái a kocsit mentén tóduló tömegben néhány tyukszemet le nem tapostak. A legvégén jöttek a német legények, Glogováci fiai. Szép száll fiúk, a lovaik is, markosak s tudja isten, még se illettek be egészen a banderiumba. A nemzeti önérték ki tört az egyik nézőből:

— Csak meglátszik, hogy melyik a lóra termett nép.

A banderiumbeliek különben, dolguk végzetével a Három Királyban telepedtek meg, a hol vig poharazás közben „installáltak”. Dél felé a Három Királyból vígan hangzottak a kortesnóták, a melyeket a közelmúltban, a választások alatt tanultak, ahol talán szintén banderiumi hivatalt viseltek.

S ahol a nép ünnepe, ott vidám jelenetek esnek meg a rend fentartásánál is. A nép olvas és hall az egyenlőségről — s mégis azt kénytelen látni, hogy amikor a demokrácia és az egyenlőség jegyében ünnepelek, az urak jutnak közelébb a parádéhoz, mint a nép közönséges gyermekei. S mikor ők is jogokat formálnak ahhoz, hogy jobban lássanak valamit, a rendőrséggel ütköznek össze. A diadalkapu előtt lefolyt aktusnál Zubor Andor fogalmazóra nehe-

zedett a rendfentartás feladata. S Zubor megtalálta az eszközt, a melylyel a leggyöngédebben lehet éreztetni az erélyt és tapintatot. Ez az eszköz: a humor volt. A mikor például egy síheder áttört a aszfaltot s előre bujt, Zubor azt kérdezte:

— Melyik küldöttséghez tartozik, kérem?

A publikum nevetett rajta, az pedig lefordítva vonult vissza. Mikor az egész sor rendelkezni kezdett, és semmi erővel nem lehetett őket hátraszorítani, fortélyhoz nyult Zubor:

— Tessenek egyenes sorba állani, mert fotografálnak!

Ez hatott. Mindenki egy lépéssel hátraállott, s nyugodt, méltóságteljes pózba vágta magát, hogy illően találja el a masina. Pár perc múlva kiderült, hogy még nem fotografálnak, de akkorra olyan egyenes sora maradt a diszelve felvonulásnak, mint a lénia.

Az ablakok persze a főtér mentén tömve voltak. A kiknek ablak nem jutott, azok az építő állványokon helyezkedtek el. A legnagyobb publikuma a Boros Béni téren épülő Iszpravnikház állványainak volt, a mely a diadalkapunak éppen társzomszédságában volt. Nem is tudni, hogy vajon a pallérok nem belépődijért árulgatták-e a kitűnő kilátást.

ladt a vágatató kocsisor folytonos ünneplés közepeztette a Boros Beni-téren felállított diadal-kapnig.

A diadalkapunál.

Nyolc óra előtt nagy tömeg sorakozott a diadalkapu zőrd falai, levélkoszorus oszlopai körül. A diadalkapu alatt a város és a megye küldöttsége várta az érkező főispánt és kíséretét. Ott voltak a város részéről: *Institóris Kálmán* polgármester, *Varjassy Lajos* polgármester-helyettes, *Kristóry János*, *Reicher Károly* tisztifőügyész, *Lukácsy Lajos*, *Lőcs Rezső*, *Nemess Zsigmond dr.* *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő és mások, a megye részéről *Dálnoki Nagy Lajos* alispán, *Schill József* főjegyző, *Boros Iván* tb. főjegyző, *Heppes Aladár*, *Schauer Gábor* aljegyzők, *Hunyár Algernon* *Nikodém János* és *Török Ferenc dr.* közigazgatási gyakornokok.

A várakozókhoz csatlakozott *Torontálmegye* két kiküldöttje: *Vinczevidy Ernő* főjegyző és *Pejov István* dr.

Kevéssel fél kilenc óra előtt érkezett meg a menet, a melyet *Sarlot Domokos* főkapitány kocsija nyitott meg. Utána nyolc diszba öltözött lovasrendőr ment, azután pedig a banderium, amelyet *Pálffy Elek* vezetett díszmagyarban, kivont karddal. A banderium után, hosszú kocsisor után gróf *Károlyi Gyula* főispán imponáló négyes fogaton jött *Sorbán János* főispáni titkárral. A főispán, akit megérkeztek lelkes éjenzés fogadott, leszállt a kocsijáról, s kezét fogott *Institóris Kálmán* polgármesterrel. A főispánt követő kocsirol leszállt *Barabás Béla* dr. orsz. képviselő s a kíséret többi tagjai, akik körülállták a fogadó küldöttséget.

Institóris Kálmán polgármester a főispánt a következő beszéddel üdvözölte:

— Arad sz. kir. város közönsége nevében szívvel fakadó istenhozottal üdvözlöm méltóságodat városunk falai között, mint alkotmányos főispánunkat.

Miként a tavaszi napsugár melege a fagyos tél alatt szunnyadó természetet kikeletre ébreszti: oly termékenyítő erő hassa át méltóságodnak hosszantartó, tapintatos kormányzata alatt mindazon intézkedését, amelyek városunk kulturájának, iparának, kereskedelmének és közgazdaságának fejlesztését és felvirágzását előzzák.

A mély tisztelet, amelyet nagybecsült személye iránt érzünk, a bizalom, amelyvel polgárságunk főispánunkká történt kinevezését fogadta, biztosítja méltóságodat arról, hogy meleg rokonszenvvel és kitartó lelkesedéssel fogjuk városunk érdekében kifejtendő nemes törekvéseid támogatni. Érezze magát városunkban itthon és kellemesen. Siker és áldás kormánya kormányzói működését. Keblem mélyéből üdvözlöm még egyszer méltóságodat.

Károlyi Gyula gróf az üdvözlő szavakra a következőkkel válaszolt:

— Nagyságos polgármester ur! Őszinte és hálás szívvel köszönöm az üdvözlő szavakat, a melyeket hozzám intézett. Köszönöm Arad város és vármegye részéről ezt a díszes, kitűnő fogadtatást. Tudom, hogy eddig érdemeket nem szereztem rá, de az előlegezett bizalmat igyekezni fogok jövendő munkásságom által kiérdemelni. Kérem, hogy az erre irányuló együttműködésünkben ezzel a bizalommal továbbra is kitüntetni sziveskedjenek.

A beszédet hosszas éljenzéssel fogadták. Erre a menet folytatta útját. A főispán jobbjára *Institóris Kálmán* polgármester ült, utánuk: *Varjassy Lajos* *Sorbán Jánossal*, *Dálnoki Nagy Lajos* *Schill Józseffel*, *Boros Iván* *Heppes Aladárral*, *Varjassy Árpád* *Lukácsy Lajossal*, *Kris-*

tyóry János, *Reicher Károly* *Lőcs Rezsővel*. — utánuk pedig a főispán elébe ment kocsirol.

A menetben jövők közül kijutott a közönség éljenző a főispánon kívül *Barabás Béla*nak, azután *Lázár Zoárd dr.*nak, a kisjendők követjének.

Az ünnepi mise.

A beiktatás második aktusa a minoriták templomában folyt le. Az ünnepi mise kilenc óra után kezdődött. A misét az új főispán, a két törvényhatóság tagjai, a vendégek és a nagyközönség hallgatta meg. A templom minden padja, minden talpalatnyi helye megtelt s a karzatot is teljesen lefoglalta a közönség.

A misét *Csák Cirják dr.* rendfőnök tartotta, *Novák Adorján*, *Takács Vida*, *Kiss Gyula* és *Varga Ernő* lelkészek segédkezésével.

A templomnak, amelyben minden gyertyát meggyújtottak, rendkívül érdekes képe volt. Érdekesé tette a sok díszmagyaros ur, akik az oltár felé eső részen gyülekeztek. A drága prémes, bársonyos menték, színes, selymes atillák, a sok arany szemnek tetsző, tarka látványt nyújtottak. A templom középső fő útján fesszenen állottak két sorban a megyei és városi huszárok, sújtásos mentéjükben, változatos fűvegekben.

Az első sorban ült *Károlyi Gyula* gróf illusztrált, préselt ezüsttel és arannyal díszített selyem mente, arannyal áttört brokát atilla és vadgalambszürke nadrág volt rajta. Mellette ült *Institóris Kálmán* polgármester, *Návay Lajos* battonyai képviselő és *Jovanovics Sándor* temesi megyei alispán. A jobboldali első sorban ülték: gróf *Károlyi Istvánné*, gróf *Károlyi Gyuláné*, *Barabás Béla* és *Füdy Sándor* békési főispán. Mögöttük foglaltak helyet: *Temesvár* város részéről *Tellisz Károly* polgármester, *Steiner Ferenc*, *Hajdu Miklós* országgyűlési képviselők, *Sternthal Salamon* izr. hitközségi elnök, *Vest Ede* kereskedelmi és iparkamarai elnök, *Temes megye* törvényhatósága részéről *Joanovics Sándor* alispánon kívül *Pescha Miklós* országgyűlési képviselő, *Darabanth János dr.* tisztifőügyész, báró *Manasz-Barkó György* földbirtokos, *Kasztori Lajos* földbirtokos, *Schäffer Béla* és *Petkó Zoltán* főszozabírók; *Csanád vármegye* részéről *Hervay István* alispán; *Békésmegye*ből jelen volt *Böhm Miklós* törvényhatósági bizottsági tag; *Torontálmegye* részéről *Vinczevidy Ernő* főjegyző; *Krassó-Szörénymegye* részéről *Fialka Károly* alispán, *Pattyánszky Elek* nyug. főispán, *Knotty Gyula* főszozabíró; *Szatmármegye*ből az ecsedi lap lecsapoló társulat részéről *Péczely László* műszaki tanácsos és *Kovács Dénes dr.* mérnök, *Urbán Iván*, *Dálnoki Nagy Lajos*, *Schill József*, *Nachtnébel Gyula*, *Keresztes Gyula dr.*, *Boros Iván*, *Heppes Aladár*, *Hanthó Jenő*, *Darányi János*, *Varjassy Lajos*, *Kádas Kálmán*, *Sarlot Domokos*, *Lőcs Rezső*, *Posgay Lajos dr.*, *Vannay Gyula*, *Urbán Péter*, *Vásárhelyi József*, *Vertán Péter*, *Faragó István*, *Salacz Gyula*, *Kintzig János*, *Csernovics Diodor*, *Gutzjahr Mibály*, *Nagy Sándor dr.*, *Nemess Zsiga dr.*, *Vásárhelyi Dezső*, *Fábián Lajos*, *Priegl István dr.*, *Jakabffy Gyula*, *Králitz Gyula*, *Králitz Lajos*, *Nikolics Géza*, *Nikolics Sándor*, *Lázár Zoárd dr.*, *Mahler György*, *Kristóry János*, *Steigerwald Alajos*, *Edvi Ilés László*, *Varjassy Árpád*, *Valerján József* és *Kokas József*.

A mise alatt a templomi kórus, amelyet *Sperber Frigyes* vezetett, szebbnél-szebb egyházi dalokat énekelt s az istentiszteletet a Himnuszsal fejezte be.

A megye beiktatója.

Örököződek pompájába öltözött a vármegye székháza. A kapu alatt babérlák, a lépcsőházban a délszaki növények fűvegházi ligetté for-

málták át a közigazgatás házát. A lépcsőházban pipacsos és buzavirággal tarkított levélkoszorúk vonultak végig.

Még tartott a mise, a mikor a közgyűlési terem előtt nagy tömegben sorakoztak az érdeklődők. A lépcsőház oszlopán ez a rideg figyelmeztetés állt:

A közgyűlési terembe csak a törvényhatósági bizottsági tagok és a meghívott vendégek léphetnek be.

Természetesen a parancsnak nem volt fogatja.

Még mielőtt a terem kinyitották volna, egy csoport hölgy sietett a karzati lépcső felé. A várakozók fellsmerik a csoportban gróf *Károlyi Gyulánét*, az új főispán nejét. Világoszöld, egyszerű tealetben volt, világos szalmakalappal. Lelekesen megéjlenzték, s ő pirulva, barátságos főhajrással köszöntötte meg az ovációt. Vele ment édesanyja, gróf *Károlyi Istvánné*. A karzaton még *Urbán Ivánné*, *Frisbeisz Miklósné*, *Urbán Péterné*, *Kintzig Jánosné*, özv. *Jakabffy Zoltánné*, *Vásárhelyi Dezsőné*, báró *Bánhidya Antainé*, *Blaskovics Ernesztné*, özv. *Rónayné*, *Keresztes Gyuláné*, *Darányi Jánosné*, *Heppes Aladárné* és mások foglaltak helyet. Velük meg is tele a megyeház üléstermének kicsi karzatija.

A főispánét különben kedves ovációkban részesítette a megye tisztikara; díszes csokorral lepta meg, a melyet *Schill József* főjegyző a karzaton adott át. Nagy csokor volt, sárgarózsák és gyöngyvirágok keveréke, a hüvelyén piros szalaggal átkötött buzavirákok. A csokrot a főispánné maga elő tette, s az érdeklődők arról tudták meg, hogy hol ül *Károlyi Gyuláné*, aki ma nem kevésbé érdekes jelenség volt, mint az ura.

Ez alatt megnyitották a terem, amelyet pár pillanat alatt belepert a közönség. Az emelvénytől hosszában vonuló zőrd asztalokat kitétték, s párhuzamosan állították föl a széksorokat.

Az első sorokban a törvényhatóságok képviselői, a vendégek és a többi díszmagyaros urak foglaltak helyet. (Vagy öt-hat sorra való tele belőlük.) Kivülök néhány piros, vagy lila öv tarkította a közönség feketeségét. Ott volt *Kramp János* pápai kamarás, eleki főesperes, *Hamsea Ágoston*, bodrogi zárdafőnök, majd távolabbra tőle a többi román egyházi férfiak: *Csergár Román* papnevelői igazgató, *Popovits György* szentszéki előadó, dr. *Trailescu János* kisjendi, *Giogia János* butyini és *Zsivuleszku Prokop* radnai esperesek. Feltűnt, hogy a román püspök, *Papp I. István* nem jelent meg az installáción.

A szemek zeyidreig a díszmagyarok szimpompáján gyönyörködtek, azután az érdeklődés egy ember felé irányult. A díszmagyarok között a jobbmezőben áll *Károlyi István* gróf, a főúri világ és a koalíció érdekes vezető embere, a főispánnak apósa. Egyszerű fekete ruhában volt, a mellén tulipánnal. A képviselők közül többen megszólították, azontul pedig csöndes szemlélője volt az eseményeknek. Szinte meglepetésre a reggeli vonattal jött Budapestről a beiktatásra.

A beiktató aktusa simán folyt le. *Dálnoki Nagy Lajos* alispán ünnepiesen érces hangon, a közgyűlés emelkedett hangulatát megadó beszéddel vezette be az installációt. Ott történt csak fennakadás, a mikor a főispánért kiküldött küldöttséget összetoborozták. A terem minden oldaláról hívogatták az egyik delegátust.

— Seidner Bernát!

— Nincs itt.

A küldöttség nélküle ment a főispán elé. Tetszésre talált Schill József főjegyző beszéde. Egyszerű, kerek beszéd volt, amely nem a hatásra, hanem a megye állapotainak hű jellemzésére törekedett. Igen szépen fejtette ki, hogy a megye sok mindent akarna, ha volna pénze.

A kíváncsiság központja természetesen a főispán beiktató beszéde volt. Károlyi Gyula gróf látható meghatottsággal küzdve, kezdte meg a beszédet, de aztán ura lett a szónak. Bizonyos, hogy nincs szónoki organuma, se temperamentuma, de az előadásával mégis rokonszenvet tud kelteni. A beszéd tartalma különben igen tapintatos volt s meglátszott, hogy a gróf a diplomaták óvatosságával és megfontoltságával nyúl azokhoz a kérdésekhez, a melyekkel foglalkoznia kellett. Mikor kijelentette, hogy őt, mint függetlenségi párti embert nevezték ki főispánnak, hatalmas taps hangzott föl. Az előadói asztalnál Keresztés Gyula dr. főügyész tapsolt lelkesen.

A főispáni beszéd után jött valami, — a mi elmaradt. Más ilyen alkalommal a románok egy szónoka föláll s román nyelvű beszédben fejti ki, hogy a főispánok változhatnak, de az ő politikájuk marad a régi. Ezuttal ez elmaradt. Szóval nem zavarta meg semmi az ünnep vidám színeit.

Végül Szathmáry Gyula avatta jegyzőkönyvbe az elhangzott beszédeket. (Ugy látszik, ez a szerep azért jutott neki, mert a pénzügyi közgyűléseken is többnyire ő szokta a részvényesek elismerését tolmácsolni a vezetőséggel szemben.) Azután az aktusnak vége volt.

A berekesztő után Návay Lajos, a battonyal képviselő gratulált először az installált főispánnak. A dobogóról lejövet Barabás Bélát szólította meg Károlyi Gyula gróf. Ugy látszik, azt mondta neki, hogy kissé elfogult volt. Barabás ezt felelte:

— Dabogy. Nagyon jól, nagyon szépen ment.

A megye beiktató közgyűléséről részletes tudósításunk a következő:

(Az alispán megnyitó beszéde.)

Fél tíz órakor Dálnoki Nagy Lajos alispán vezetésével bevonult a közgyűlési terembe a vármegye tisztikara. A jelen voltak lelkes éljenzéssel fogadták az alispánt, aki elfoglalván az elnöki széket, a következő beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek a vármegye törvényhatóságához intézett leirata, amely annak idején egész terjedelmében felolvastatott, tudomására adta a vármegye közönségének, hogy ő felsége Aradvármegye főispánjává Károlyi Gyula grófot nevezte ki. (Zajos éljenzés.) A vármegye törvényhatósága a főispán beiktatására a mai napot tűzte ki. Midőn a társörvényhatóságok itt megjelent küldöttségeinek különös köszönetemet fejezem ki, hogy részvételükkel megtisztultak bennünket és megjelenésükkel emelték az ünnepély fényét, felkérem a törvényhatósági bizottságot, válasszon egy küldöttséget, amely Károlyi Gyula grófot felkérje, hogy közöttünk megjelenni sziveskedjék. A küldöttségbe Urbán Iván vezetésével a következő urakat ajánlom: Krátsz Gynlát, Friebeiss Miklóst, Ozárán Mártont, Hamessa Ágostont, Vársárhelyi Józsefet, Seidner Bernátot, és Kramp János drt. A főispán megérkezéséig a közgyűlést felfüggesztem.

A közgyűlés Dálnoki Nagy Lajos előterjesztését egyhangulag elfogadta, mire a küldöttség Urbán Iván vezetésével a közgyűlési terembe nyíló kisterembe ment, ahol Urbán Iván felkérte Károlyi Gyula grófot a közgyűlésen való megjelenésre.

(Az eskütétel.)

Zugó éljenzés közben vonult be az új főispán a közgyűlési terembe, akit az aradi tanítóképző énekkara által elénekelte Szózat után Dálnoki Nagy Lajos dr., a következő beszéddel üdvözölte:

Méltóságos Főispán Ur!

Az öröm és lelkesedés kapott szárnyra amaz éjlekenben, amelyek a terembe léptekor Méltóságod felé szálltak s mintegy varázsütésre némitotta azt el a szívből önkéntelenül kitörő hazafiul együttérzésünk nemzeti dala. Az öröm, a hazafiul lelkesedés fénye mellett mint egy rossz álom tűnt el az elmúlt korszak s a tavasz virágait hintik Méltóságod első útjára. Amidőn kívánom, hogy bizalom és munka között áldás fakadjon vármegyénkire, a folytatálagos közgyűlést megnyitom és kérem Méltóságodat hivatali esküjének letételére.

Schill József főjegyző ezután felolvasta az eskümentát, mire a főispán letette a hivatali esküt, melynek szövege a következő:

Én Károlyi Gyula gróf esküszöm az élőstenre, hogy ő császári és királyi felségéhez, ő felsége uralkodó házához, a magyar korona országainak alkotmányához hű leszek, a törvényeket, a törvényes szokásokat, rendeleteket, utasításokat és szabályokat megtartom, a hivatali titkot megőrzöm, a hivatalommal járó kötelességeket részrehajlatlanul, lelkiismeretesen, pontossággal teljesítem és főispáni tisztemben hiven eljárak. Isten engem úgy segítjen!

(Schill József üdvözlő beszéde.)

Az eskütételt követő zajos éljenzés megszűntével Schill József főjegyző a vármegye közönsége nevében az alábbi nagyszabású beszéddel üdvözölte Károlyit:

Méltóságos Főispán Ur!

Azt a kitörő lelkesedést, amely Méltóságodnak közgyűlési termünkbe történt belépésekor elhangzott, fogadja Méltóságod örömteljes Istenhozott és szívélyes üdvözlét gyanánt.

Amidőn ezen mindnyájunk szívéből fakadó, minden szónál ékebben szóló üdvözlét e helyről ősi szokás szerint megismélem, s Méltóságodat Aradvármegye közönsége nevében az őszinte tisztelet és szeretet hangján újból üdvözölöm: feltárni kívánom Méltóságod előtt a mi örömlünk lelki és érzelmi alapját is.

Nagyon rövid idő választ el bennünket azon szomorú napszoktól, amelyek minden jó magyart a küzdőtérre kiszorítva, kemény próbára tették szegény hazánkat s annak hű fiait.

S ezen a nemzeti eszméért, majd alkotmányunkért folyó küzdelemben ott láttuk Méltóságodat egy kis csapat élén a küzdőket bátorítva, a csüggedőket erősítve, amint fennben lohogtatta azt a zászlót, amelyre édes hazánk jövendő boldogsága van írva.

Törvényhatóságunk benső rokonszenvenvel kísértette ezt a küzdelemet s abból törvényes hatáskörében kivette a maga részét is.

Hála a magyarok Istenének, Felséges Urunk és Királyunk jószágának és a nemzet vezérei bölcs mérsékletének: a harci zaj elült.

Veszélybe sodort legnagyobb kincsünk, év ezredes alkotmányunk meg van mentve.

Visszatérhetünk a küzdelemben megedzett lélekkel s megizmosodott karokkal csendes ottbonunkba, s hozzáláthatunk a harc által megtisztított légkörben a béke áldásos munkájához.

S előlötti örömlünk csak fokozza az a tudat, hogy a legmagasabb királyi kegy és a kormány bizalma a bekövetkezendő alkotások idejében a vármegye első munkásává azt a férfit tette, aki a harcban is elől járt.

A legnagyobb reménységgel, erős hittel nézünk Méltóságod bekövetkezendő kormányza'a elé, mert tudjuk, hogy szívét önzetlen hazaszeretet hatja át.

Megerősíti törvényhatóságunknak ezen a jövőbe vetett bizalmát még az is, hogy Méltóságod hazafias gondolkodása nem a viszonyok szűlte múlt lelkesedésben, hanem családjának

ősi tradícióiban, lángoló honszerelmében gyökerezik.

Reméljük, hogy Méltóságod bölcs vezérlete alatt igaz magyar demokrata szellem fogja vármegyei közéletünket s annak intézményeit betölteni. S miután ez a szellem nem ismer, de nem is tűr osztály, vallás- és nemzetiségi külön érdekeket, meg vagyunk győződve arról is, hogy Méltóságodnak egyik fő törekvése leendő, a nemalán széthuzó érdekek méltányos kiegyenlítésével, egybeforrasztásával, ha szükséges, a jogosulatlan törekvések kiküszöbölésével, ezen egységes szellemet ápolni és fejleszteni.

Megnyugvással tesszük le Méltóságod kezébe közgazdasági érdekeinket is. Tehetjük ezt annál is inkább, mert Méltóságodat, mint a vármegyei birtokosság egyik tagját, — a magyar föld és a munkás nép szeretete bizonyára áthatja, mely szeretet teendő intézkedéseinek mindenkor biztos irányítóje leendő.

Ami ipari és kereskedelmi állapotainkat illeti, azok az eddigi országos közgazdasági politika hatása alatt még mindig nehézségekkel, mondhatnánk a kezdet nehézségeivel küzdenek. E téren gyökeres változásoknak kell bekövetkezniük. — Ezen változások előhírnökéként hazafias örömmel üdvözöljük az ország-szerterre mezdindult magyar iparpártolási mozgalmat, melynek élén vármegyénkben szintén Méltóságod áll, amivel félreismerhetetlen bizonyítékát adta annak, hogy a magyar iparért nemcsak lelkesedni, hanem tenni is tud, tenni is akar.

Ily irányu ténykedését a jövőben is kérjük, biztosítván méltóságodat, hogy támogatásunkra mindenkor számíthat.

A közművelődés, népoktatás és közjótékonyosság ügye vármegyénkben a haladás útján van s ma már a gyorsabb fejlődésnek csakis az anyagi eszközök elégtelensége állja útját, mely akadály a Méltóságod hathatós közhenjárásától remélt társadalmi és állami támogatás által bizonyára elhárítva lesz.

Ami a szorosabb értelemben vett közigazgatást, annak állami és önkormányzati szerveit és intézményeit illeti, meg vagyunk győződve róla, hogy Méltóságod ezen két különálló s egymással mégis sokszor összefüggésben lévő szervezetet az önzet en hazafiság lángjánál nemes versengésre buzdítva azon lesz, hogy a jog és hatáskör kölcsönös tiszteletben tartása mellett mindkét tényező vármegyei lakosságunk anyagi és erkölcsi jólétének fejlesztésén és gyarapodásán buzgólkodjék. — Mert közigazgatásunk e két ágazata külön forrásból fakad ugyan, de mint két hatalmas folyam, egy vég-cél felé tör: hazánk felvirágoztatását munkálja.

Amidőn vármegyei igazgatásukat Méltóságod pártfogásába ajánljuk, a közelmúltban is szerzett szomorú tapasztalatok után ezen ünnepélyes pillanatban egyuttal arra kérjük Méltóságodat, hogy a vármegyei önkormányzatot, melynek lényeges jogaiból, ősi jussából annyiszor és oly sokat elvettek már, lelkesedéssel felkarolni s úgy itteni működésével, mint a magas kormányhoz teendő előterjesztéseivel is közrehatni méltóztassék, hogy a törvényhatósági önkormányzat a mai kor igényeinek megfelelő módosítások és újítások mellett régi jo-gaiba visszahelyeztessék.

S ez szükséghez is, mert a lezajlott nemzeti küzdelem sajnos bár, de beigazolta, hogy alkotmányunk főbiztosítóka, a népjogok letéteményese, parlamentünk egymagában nem elég erős várunk nekünk, hanem végveszély idejében erejét, mint a fellegvár, a körülötte fekvő erődökben, a vármegyékben és városokban bírja.

Ne romboljuk le tehát béke idején a kipróbált sáncokat, hanem javítsuk ki és erősítsük meg azokat.

A közigazgatási érdekek gondozása alkal-mával Méltóságod egy becsületos munkásságban megedzett tisztikarral fog törvényhatóságunknál találkozni, melyet szíves jóindulatába ajánlunk, s amely Méltóságodnak hazafias törekvései megvalósításában, törvényes hatásköréhez képest, férfias nyíltsággal, önzetesen hű-séggel és odaadó szorgalommal mindenkor készséges munkatársa leendő.

De, hogy a Méltóságod jövendő kormányzatához jogosan fűzött reményeink és várakozásaink beteljesedjenek, ahhoz Méltóságod kiváló egyéniségén és a törvényhatóságunk részéről őszintén megajánlott támogatáson és ro-

konszenzünkön kívül még a jó Isten áldása is szükséges.

Azt hiszem, hogy bensőleg átértett üdvözetünket a legméltóbban úgy fejezem be, ha Méltóságodra és bekövetkező kormányzatára a magyarok Istenének áldását kérve, azt kiáltom: Isten éltesse soká és boldogan a mi szeretett főispánunkat, gróf Károlyi Gyulát! — Éljen!

Hosszantartó éljenzés és taps követte a főjegyző beszédét, mely után Károlyi Gyula gróf az alábbi lendületes és sok helyütt viharos éljenzés által megszakított székfoglalót mondotta:

A főispán székfoglalója.

Tisztelt törvényhatósági bizottság!

Őszintén bevallom, hogy nagyfokú elfogultság vesz rajtam erőt, midőn most Aradvármegye főispánját székét elfoglalom. Elfogultságom oka egyrészt azon tudat, hogy nagyfontosságú és igen nehéz feladattal bízattam meg és hogy vajjon képes leszek-e ezen feladatnak megfelelni olyan nagynevű elődök után, aminek Tabajdi Károly, Fábrián László és Urbán Iván. Elfogulttá tesz azonban leginkább azon kitüntető bizalom megnyilvánulása, melyet tapasztaltam ma, amint ezen ünnepélyes alkalomra a megye székhelyére bejöttem és amely megtisztelő bizalomnak a vármegye főjegyzője most kifejezést adott. Uraim, midőn ezen fogadtatásért és üdvözetért hálásan köszönetet mondok az egész megye közönségének, ki kell jelentenem, hogy önök ezáltal feladatokat még nagyobbá, helyzetemet még nehezebbé tették. Mert az önök előlegezett bizalmát ezután kell kiérdemelnem és ezen bizalom megnyilvánulása minél nagyobb, annál súlyosabb kötelezettségeket ró reám, hogy azt működéssel beigazoljam.

Tisztelt törvényhatósági bizottság! A multakban nem volt szükség arra, hogy a kinevezett főispán s.orosan vett politikai felfogásáról felvilágosítást adjon, hiszen természetes, hogy mint a kormány bizalmi embere, ezen kormány politikai nézeteit vallja. Most rendkívüli helyzetben vagyunk azáltal, hogy a kormányt különféle pártállású férfiak alkotják és a kormány különféle pártok együttes bizalmára támaszkodik. Miután pedig szükségesnek tartom, hogy a megye közönsége tájékozva legyen politikai nézeteim feől, kijelentem, hogy én a függetlenségi párthoz tartozom és ezen pártállásom kijelentése mellett neveztettem ki Aradmegye és város főispánjává.

Tisztelt uraim! Ez nem jelenti azonban azt, hogy a mostani kormány kebelében, vagy pedig a kormány és az én csekély személyem között nézeteltérések volnának a kitűzött feladatok megvalósítása körül. A miniszterelnök választóihoz intézett programbeszédében, mely egyúttal az egész országnak szólt, kifejtette a kormány megbízatásának és vállalkozásának körvonalait, kifejtette azt, hogy ezen mostani kormány ideiglenes, mert záros határidő alatt, előre meghatározott kérdések megoldására vállalkozott és ezen feladatának teljesítésével mostani megbízatása lejárt. Kifejtette azt is a miniszterelnök, hogy ezen idő alatt a közjogi kérdések, amelyek a pártalakulások alapját képezik, valamint azon kérdések, melyekre nézve a korona és az országgyűlés között egyöntetű felfogás eddig nem jött létre, ezen kérdések a mostani országgyűlés tartalma alatt nem kerülnek napirendre.

Ami tehát a pártokat szétválasztotta és elvileg szétválasztja ma is, azok a kérdések eldóztattak és a kormány oly gyakorlati kérdések megoldását tűzte ki maga elé, a melyekhez hozzájárulásukat és amelyek támogatását az összes pártok elveik feladása nélkül meg

ígérhették. A kormány kitűzött célja a népjogok kiterjesztése, alkotmányunk megerősítése, az ország mezőgazdasági és ipari megerősödése és ezen cél elérését elő fogja mozdítani az országgyűlés minden pártja és elő kel hogy mozdítsa az ország minden szervezete, minden testülete és minden egyes lakója.

A fejlődés, haladás, gyarapodás korszaka fog megnyílni, ha párt, vallás, nemzetiség és osztálykülönbőség nélkül együtt fog működni hazánk minden fia.

Ezt a közös célt fogom szolgálni én is a megyében és ebben támogatását kérem a megye érdemes tisztviselői karának, támogatását a törvényhatósági bizottságnak és a megye egész közönségének.

A megyei tisztviselői kar, mely tudom, nem áll megette az ország bármely más tisztviselői karának, első sorban és legközvetlenebbül támogathat engem.

Gyakorlatias és lelkiismeretes közigazgatás az, amely a hatóság iránt tiszteletet és ragaszkodást ébreszt a közönségben. Az olyan tisztviselői kar és jegyzői kar, melyben a legjobb és legönzetlenebb tanácsadóit látja a nép, az hathatósan előmozdíthatja a nép békés gyarapodását, anyagi, erkölcsi és szellemi fejlődését.

Hogy munkásságomnak ezen legfőbb és nélkülözhetetlen támasza meglesz, annak biztos tudatában vagyok, De, hogy működésem sikerrel járjon, az egész közönség hozzájárulására van szükségem. Első sorban azokéra, a kik helyzetük és állásuk folytán hivatva vannak a vezető, a tanácsadói szerepre. A vármegye nagy és középirtokozói, lelkészel és tanítói mind hivatottak arra, hogy saját szerepükben a nép anyagi és erkölcsi boldogulását előmozdítsák.

Tisztelt törvényhatósági bizottság! A megye közönsége előlegezi nekem a bizalmat arra nézve, hogy a reám bízott feladatokat helyesen fogom elvégezni. Viszonzásul köteletségem a megye közönségének minden egyes tagjával szemben azon bizalmat előlegezni, hogy egyedül az ország szabadságának biztosítása, az ország népeinek anyagi és erkölcsi gyarapodása, Aradmegye békés fejlődésének előmozdítása és lakosai közt a testvéries érzés ápolása képezi törekvéseim célját és önzetlen munkásságuk indító rugóit.

A törvény jogokkal ruház fel és kötelességeket szab elém. Azt mondhatnám, hogy csak kötelességet, mert felfogásom szerint a hivatalos jogokkal élni köteleesség.

Kötelességeim közt főbbeknek ismerem a közigazgatási szervek kifogástalan működését ellenőrizni. A megye gazdasági és kulturális haladását ugy hivatalban, mint társadalmi úton előmozdítni. Kötelességemnek tartom a megye minden lakosának jogos kívánságát támogatni, jogos panaszának orvoslását elősegíteni. Kötelességem az is, hogy az ország törvényeinek érvényt szerezzek és azok ellen jövő minden támadás és izgatás megismétlését lehetlenné tegyem. Főcélom az, hogy a megye összes lakói, párt, vallás, nemzetiség és osztálykülönbőség nélkül, testvéries egyetértésben együtt munkálkodjanak hazánk felvirágoztatásán, amivel egyúttal elérik saját jólétük gyarapodását is. Mindenkit, aki ezen céltom. elérésében támogat, bárki legyen is, őszinte örömmel fogadom munkatársamul.

Tisztelt törvényhatósági bizottság! Éppen tíz éve annak, hogy Aradvármegye abban a kitüntetésbe részesített engem, hogy kezembe adta a megye zászlóját az 5 Felsége elővonuló millenárius hódolói felvonulás alkalmából.

Most nem a kineveztetésem, hanem az önök kitüntető fogadása, az önök előlegezett

bizalma kelti fel bennem azt az érzést, hogy ismét kezembe adták Aradvármegye százados zászlóját. Hogy az évvel járó köteleességek teljesítésére képes lehessenek és az önök bizalmára méltónak bizonyuljak, erre ismételten kérem az önök támogatását és közreműködését. Ha mindnyájan vállalva dolgozunk, hazánk fel fog virágozni, megyénk és összes lakosai fejlődni és gyarapodni fognak.

A nagyhatású székfoglaló után Szathmáry Gyula nyugalmazott alispán emelkedett szólásra és a bizottsági tagok élénk helyeslése közben indítványozta, hogy az ünnepélyes beiktató közgyűlés minden mozzanata, nevezetesen a főispán, az alispán és a főjegyző lendületes beszédei szöszszerinti szövegükben a közgyűlés jegyzőkönyvébe iktassanak és a törvényhatóságok megjelent küldöttségi tagjainak a törvényhatóság köszönete nyilváníttassék.

Károlyi Gyula főispán most már az elnöki székéből egyhangulag elfogadottnak jelentette ki az indítványt és a társ törvényhatósági bizottság lelkes éljenzése és tapsai közben berekesztette az emlékeztető közgyűlést.

A vármegye ház bejáratánál levő virágdíszítést, amely Keller Gyula kertészetéből került ki, a közgyűlésről távozók nagy tetszéssel szemlélték.

Tisztelgések a megyeházán.

A beiktatás után Károlyi Gyula gróf főispán visszavonult a kisterem melletti hivatalába, hogy az elébe járuló küldöttségeket fogadja.

(A törvényhatóságok.)

Sorrendben az első a szomszédos vármegyék és városok küldöttsége volt, amelyet Fabry Sándor dr., Békésmegye főispánja vezetett. Fabry dr. a következő beszéddel üdvözölte Károlyit:

Méltóságos Főispán Ur!

A társ törvényhatóságok és a messze Szatmár vármegye, mely különös tisztelettel és ragaszkodással viseltetik Méltóságod iránt, küldöttségileg járulnak Méltóságod elé, hogy kifejezzék őszinte szerencsekívánataikat Méltóságod beiktatása alkalmából. Azt tartják, hogy a vármegyék külön-külön védőbástyái alkotmányunknak, pedig igazi erejük épen egységükben van meg. Abban az egységben, amely összefűzi őket, a hazaszeretetet az összekötő kapocs és ez hozott bennünket ide, hogy résztvegyünk Aradváros és Aradmegye lélekemelő ünnepén és kifejezzük szerencsekívánatainkat a megyének és városnak Méltóságod kinevezéséhez. Méltóságod egy díténeimi névvel veszi át a megye vezetését, oly névvel, amelyhez történelmünk fényes korszakaiban baces emlékek fűződnek. Azonban nemcsak Méltóságod nevére, hanem egyéni kiváltságára is van alapítva a Méltóságod főispáni működésébe vetett remény. Az egész ország tapasztalta azt az izzó hon-szerelmet, amely Méltóságodat a nemzeti ellenállás legutóbbi küzdelmében vezette, amely imponált és lelkesedést keltett. Tapasztaltuk azt az érdeklődést, melyet Méltóságod a közigazdaság és a kultúra kérdéseiről tanúsított és ezért valamennyien bizalommal rügyező várokozással nézünk Méltóságod működése elé és ezért törvényhatóságaink nevében kívánjuk, hogy Méltóságod kormányzata áldást hozzon legyen a megyére és gazdag sikerekben lelje jutalmát, örömet és büszkségét. Az isten éltesse Méltóságodat!

Károlyi Gyula gróf főispán a következő beszéddel válaszolt a szívélyes üdvözlésre:

— Meghatva mondok köszönetet tisztelt uraim, hogy ily szép számmal jöttek el meszsziőről és azon kiváló, érdemeimen felüli beszédért, melyet szonokuk mondott el. Tudom azonban, hogy megtisztelő kitüntetésük nem szól az én személyemnek, hanem kifejezésre akarták juttatni azon kívánatos és nélkülözhetlen testvéri együttérzés ápolását, melynek a megyék között mindig meg kell lenni. Együtt küzdöttünk és munkálkodtunk a harc izzó

napjaiban, s most, hogy bekövetkezett az áldásos béke munkájának korszaka, ne szakadjon meg törekvésünk fonala, mert a mi az egyik megye érdeke, az az egész ország érdeke és a mi az ország érdeke, az külön külön minden megye érdeke. A megyéknek ezt a szükséges együttérzést fogom ápolni én is és ezért ismételtén megköszönve szíves megjelenésüket, további jóindulatukba ajánlom magamat.

A megjelentek zajosan megéljenztek a főispán válaszát, mely után Fabry dr. egyenként bemutatta a küldöttségeknek alábbi tagjait:

Temesmegye részéről *Joanovich Sándor* alispán vezetése alatt *Darabanth János* megyei főügyész, *Kaszo y Mihály* földbirtokost, *Péscha Miklóst* és *Setojánovics Iván* báró országgy. képviselőket, *Kovácsich Gyula* árvaszéki elnököt, *Petkó Zoltán* fősolgabíró, *Manaszty Baróc György* báró földbirtokos és fősolgabíró és *Niamasny Mihály* dr. alügyész. Temesvár várost a következők képviselték: *Telbisz Károly* dr. polgármester, udvari tanácsos, *Szabolcska Mihály*, *Steiner Ferenc* és *Hajdu Frigyes* dr. országgy. képviselők, *Nemes József* kir. főmérnök, *Szilárd Emil* városi főmérnök, nagypáli *Sternthal Salamon*, *Vertán Péter* kivándorlási felügyelő, lovag *Vest Ed.* udvari tanácsos kamarai elnök. *Békésvármegye* törvényhatóságának képviselőjében *Fabry Sándor* dr. főispán, *Böhm Miklós* és *Csepreghy György*, *Krassó-Szörény* vármegye törvényhatóságának képviselőjében *Fialka Károly* alispán, *Pattyánszky Elek* nyug. főispán, *Knóthy Gyula* és *Podhranszky Andor* főbírók. *Torontál* vármegye képviselőjében: *Vinczevidy Ernő* főjegyző és *Pajor István* dr. *Maros-Torda* vármegye részéről: *Lenti Pál* m. bizottsági tag és *Csikszentmihályi Sándor* Pál földbirtokos. *Csanád* vármegye képviselőjében: *Hervay István* alispán, *Návay Lajos* országgy. képviselő, *Dósa Sámuel* főügyész, ifj. *Purgly János* és *Purgly Emil* földbirtokosok.

(A papság tisztelgése.)

A társtörvényhatóságok küldöttségeit az aradmegyei római katolikus papság tisztelgése követte *Kramp János* dr. esperes vezetése alatt. A küldöttségben részt vettek: *Szirma János* butyini esperes-plebános, *Sorbán Kornél* dr. borosjenői, *Nagy József* pankotai, *Bukovici János* fakerti plebánosok, *Maura József* és *Crisnik Árbád* leikészek.

A küldöttség vezetője *Kramp dr.* a következő beszéddel üdvözölte a főispánt:

Méltóságos Főispán Ur!

Az aradmegyei római katolikus papság a mai napon, amidőn Méltóságod a főispáni széket elfoglalta és abba ünnepélyesen beiktatott, jól tudja azt, hogy súlyos teher nehezedik Méltóságod vállaira, de tudja egyszerre mind azt is, hogy Méltóságod azt a terhet az eddig is szokott odaadással és fáradozással fogja viselni. A szent misében kértük az eget urát és kérni fogjuk szüntelenül, hogy Méltóságod működését az Isten áldása kísérje, hogy a legjobb erővel és egészséggel édes hazáak és a megye javára számos éven át működhessen.

Károlyi gróf a beszédre ekként válaszolt:

Főtisztelendő Uram!

Rendkívül meghat szívélyes üdvözlétük. Kérem értékes támogatásukat nehéz munkám teljesítésében, mert önök nélkül, kik hivatalosan vannak a nép erkölcsi és szellemi színvonalát emelni, a hatóságok igen súlyos küzdelmeknek néznének elébe. Abban a biztos tudatban, hogy nem vonják meg tőlem szíves támogatásukat, köszönetet mondok előttem való megjelenésükért és jó kívánságaik kifejezéséért.

A görög keleti román papság küldöttségét *Ciorogár* Román szeminariumi igazgató vezette, tagjal pedig *Popovics György* és *Zsivuleszku Proka* esperesek, *Traileszku János* dr. és *Georgia János* plebánosok voltak.

Ciorogár az alábbi beszéddel üdvözölte Károlyit:

Méltóságos Főispán ur!

Apostoll hivatásának mulhatatlan kötelezettséggel által távol tartott megyés püspökünk ő méltósága megbízásából az aradi görög keleti román egyházmegye lelkészsége az államhatalom iránti tiszteletének jeléül üdvözli Méltóságodat, mint az államhatalom képviselőjét Aradmegyében.

Nemes hivatása székfoglalóján a béke olajágával fogadjuk Méltóságodat, mert ez a hivatásunk és mert a béke szelleme a nemes alkotások alapköve, és mi alkotni és gyarapítani akarjuk a közjóit, melyben összpontosulnak hivatásaink, hogy a haza javára vezessenek.

Méltóságod hitbuzgósága és fenkölt kulturális érzéke bizonyára méltányolni fogja apostoll hivatásunk teljesítését és támogatni fogja egyházi és kulturális intézményeinket azon erkölcsi világ megalkotásához, mely a népeket összeforrasztja a kölcsönös megértés és tisztelet érzelmeiben. Hiszen mindnyájan a haza egyenlő fiai vagyunk, mindnyájunknak itt élünk. Halunk kell.

Ezen érzelmeiktől áthatva, isten áldását kérjük méltóságod főispáni működésére.

A főispán így válaszolt az üdvözlésre:

Főtisztelendő Uram!

Nagyon szépen köszönöm üdvözlő szavakat és legyenek meggyőződve, hogy elvállalt feladatomat csak úgy fogom helyesen megoldottnak tekinteni, ha sikerülni fog az, amit működésem vezérfonalául kitűztem, hogy a megye összes lakossága testvéri egyetértésben és megértésben éljenek egymás mellett, együttesen működjenek közre a közjóért, ami egyuttal az ő gyarapodásukat is képezi. Meg vagyok győződve, hogy az egyetértés létesítésére irányuló törekvésben őszinte támogatókra találunk önökben és ezen reményben ismételtén köszönöm szíves üdvözlésüket. Tartanak meg bizalmukban, amint én is teljes bizalommal nézek az önök támogatása elé.

Az aradmegyei evangélikus református papság képviselőjében *Szondy Géza* kisperegi lelkész üdvözölte Károlyi Gyulát, ki válaszában hangsúlyozta, hogy már hazafias szempontból is biztosíthatja a református papságot odaadó támogatásáról, mert a megye nemzetiségi vidékein ez a magyar papság valósággal nemzeti missziót teljesít.

(A vármegye tisztikara.)

Most Aradvármegye teljes tisztikarának népes küldöttsége járult a főispán elé, akit *Dálnoki-Nagy Lajos* dr. alispán az alábbi lendületes beszéddel üdvözölte:

Méltóságos Főispán Ur!

Aradmegye tisztviselői kara megjelent Méltóságod előtt, hogy főispáni állásában szíves benső érzésével üdvözölje. E tisztviselői karunk jutott az a szerencse, hogy Méltóságodat a megye jólétének előmozdítására irányuló működésében támogathassa és biztosíthatom Méltóságodat, hogy a tisztviselői kar minden egyes tagja meg fog felelni azon várakozásnak, amelyet Méltóságod működésükhöz fűz. E fogadalm mellett ajánlom magam és tisztársaimat Méltóságod szíves jóindulatába.

Károlyi gróf így válaszolt a tisztikar üdvözlésére:

Köszönöm szíves üdvözlésüket és legyenek meggyőződve, teljes tudatában vagyok annak, hogy az önök közreműködése és támogatása nélkül semmi hasznosat elérni nem volna képes. Minthogy biztos vagyok a felől, hogy nem fogják megvonni támogatásukat, nem nézek kishitűen felelősségteljes és súlyos állásom betöltése elé, mert remélem, hogy sikerülni fog a megye lakosságának érdekeit szolgáló és előmozdítani. Legyenek meggyőződve, hogy benem minden tisztviselő őszinte igaz barátját találja és kérem is önöket, hogy mindenkor teljes bizalommal forduljanak hozzám.

Aradvármegye jegyzői karának nagyküldöttségét *Povász Soma*, a vármegyei jegyzőegylet elnöke vezette a főispán elé. *Povász* lelkész beszédére Károlyi gróf kijelentette, hogy a

közigazgatás oroszánrésze a jegyzői kar valószínű nyugszik és ezért azon lez, hogy a kar terhein könnyítsen és a jegyzők mindig őszinte jóakarójukat találják benne.

(A gazdasági egyesület.)

Ezután *Vásárhelyi József* elnök vezetése alatt az aradvármegyei gazdasági egyesület népes küldöttsége tisztelgett a főispánnál. A küldöttség sorában voltak *Csernovics Diodor* dr. miniszteri tanácsos, *Friebeisz Miklós*, *Vásárhelyi Dezső* és *László*, *Gutzjahr Mihály*, *Bánhidny Antal* báró, *Czárán Márton*, *Purgly János* és *László*, *Haberéger György*, *Solymossy László* báró, *Almay Olivér*, *Hamesea Agoston*, *Varzár Márton*, stb.

Vásárhelyi József a következő beszéddel üdvözölte Károlyi grófit:

A sokáig tartó tomboló zivatar, mely állami életünk felett csak most vonult végig, káros hatását éreztette mindenütt s hátra hagyott mély nyomai még hosszú ideig megmaradnak. Közgazdasági fejlődésünk nemcsak hogy megállt, de a hosszú válság alatt mezőgazdasági életünk, mely még csak gyermekkorát élte, visszafejlődött. Ily nehéz napok után örömmel eltelve, üdvözöljük az első fényes békesugarakat, melyek ragyogóan törnek elő s ama boldog reményeivel szívünkben s erős elhatározással lelkünkben, hogy mezőgazdasági életünkben egy öntudatos, kitartó, lankadát nem ismerő munkálkodás fog bekövetkezni, ajánljuk fel Méltóságodnak főispáni közigazdasági működéséhez az Aradmegyei gazdasági egyesület lankadatlan munkásságát.

A megérkezett békével nyitva áll az út a munkára s a vármegye gazdasági közönsége átérzve a sürgős teendők rendkívüli sokaságát, el fog követni mindent, hogy egyesületünk hivatásának megfelelőhessen s elsősorban önmagára támaszkodva, a legnagyobb erővel igyekeznél, hogy az a mostoha gyermek, melynek mezőgazdaság a neve, erős s hatalmas legyen, hogy azt a haza, melyet ezer évig megtartott, a másik ezredévre is megtarthassa.

E nemes hivatásunknak megfelelői legfőbb óhajunk s a célunk elérésére Méltóságos Uram lelkes támogatását az A. V. G. E részére hálaosan kérem. Ezen működésére Isten áldását kérve egy szívvel s lélekkel kívánjuk, hogy Méltóságos gróf Károlyi Gyula főispán urat az Isten éltesse.

A főispán az üdvözlésre az alábbiakat mondotta:

— Teljesen átérzem azt a fontos feladatot és hivatást, amelyet az országban a gazdasági egyesületeknek kell teljesíteni. Az ország gazdasági egyesületei közül talán egyik sem tölti be annyira ezt a hivatást, mint éppen az aradmegyei, a mely már sok szép alkotással dícselkedhetik és gazdasági téren vezető szerepet játszik. Legyenek meggyőződve, hogy elsőrendű kötelességemnek fogom tartani minden törekvésüket, amely a nép javára szolgál, tőlem lehetőleg elősegíteni és támogatni.

Végül *Friebeisz Miklós* üdvözölte Károlyi grófit az Aradi versenyegylet nevében, amely egyetben az új főispán első ízben lépett Aradon a nyilvánosság elé. Ezzel a megyén véget értek a tisztelgések és az új főispán a jelen voltak kíséretében a városházára ment át.

A város beiktatója.

A városi közgyűlések termében talán *Salacz Gyula*, a nyugalmazott podeszta jelent meg elsőnek. Amint polgármester korában megszokta a hivatalos órák pontos betartását s képviselő korában is az első között jelent meg a Házban (még *Podmaniczky Frigyes* báró se tudta megelőzni), itt is pontos volt. Fekete díszmagyarban jött, mellén a vaskorona renddel. Azután szállingóztak sorra a többiek: részben városatyák, részint a hatóságok képviselői, a kik otthonosan helyezkedtek be a törvényhatóság urainak a helyeire. Majd jönnek az idegen vendégek. Néhányan mindjárt helyükre ülnek, mások pedig a polgármester termelibe vonulnak vidám tereferére.

Kiválik itt is néhány papi ornátus, különösen *Teleszku* György görög katolikus kanonok. Majd jön a minoriták küldöttsége *Csák* Cirjek dr. rendfőnök vezetése alatt, *Zsupánszky* Sztanunir görögkeleti szerb esperes, *Csécsei* Imre református és *Frint* Lajos evangélikus lelkész.

A karzaton természetesen több hely jut a hölgyeknek, mint a vármegyénél. Ki is használták. *Károlyi* Gyula grófnő és a vele volt hölgyek a karzat bal sarkának páholyában foglaltak helyet. A karzati ülésekkel különben meglehetősen zavar volt. A földszinten levők közül keresték a hozzátartozókat, ismerősöket s nem akadtak rá. Az egyik megszólította *Kádas* Kálmán főjegyzőt:

— Nem láttad a feleségemet?

— Hát melyik oldalon van, A-ba, B-be, vagy C-be?

— Azt hiszem a C-be. Hát melyik a C oldal?

— Ez itt ni... — Így aztán föl lehetett fedezni azt, a kinek kerestek.

A növekvő hőség miatt kinyitották az erkélyre vezető ajtókat, a minnek az lett az eredménye, hogy a vendégek is megismerték a léghuzamot, a melyben az aradi városháza az összes székházak között — vezet.

Mikorra a terem megtelt, akkorra a közgyűlést *Institoris* Kálmán polgármester meg is nyithatta. A főispán elé vezetett küldöttségnél újra fennakadás volt. A közgyűlés határozata szerint *Barabás* Bélának kellett volna vezetni a küldöttséget, de ő nem volt ott.

— Hát vezesse akkor *Nagy* Sándor! — mondta *Keresztes* Gyula dr.

Nagy Sándor dr. már a deputáció élére állott, de abban a pillanatban jött már szemközt *Barabás* Béla s így mégis ő vezette a küldöttséget.

— Ilyen a te szerencséd! — mondta valaki *Nagy* Sándornak.

A főispánnal bevonultak Aradvármegye törvényhatóságának kiküldöttel. Ezek közül *Urbán* Iván, a volt főispán *Károlyi* Gyula gróf mögött állt le, s ott maradt a közgyűlés alatt.

Kádas Kálmán főjegyző poétikus részletekkel bővelkedő beszéddel köszöntötte a főispánt, a ki itt is programot adott. Úgyesen játszott a szívek hurjain, a mikor azt fejtette ki, hogy Aradnak legtöbb jussa van azokból az ipari és gazdasági alkotásokból, a melyeket az új kormány kilátásba helyez. A főispánnal szemben ülő temesvári vendégek egy kissé görbe szemmel nézték ezt. Szerencse — gondolták bizonyosan, hogy nekik meg *Wekerle* a képviselőjük.

S a lelkes hangulatot magasra csapta *Barabás* Béla dr. beszéde. Tüzes és mégis konciliáns beszéd volt, a melyben érdekes politikai kijelentések voltak. A legérdekesebb volt azonban benne, hogy a főispánt, a ki nem csak állásánál, de születésénél fogva is méltóságos több ízben „*tisztelt főispán ur*”-nak aposztrofálta, s a hol például más azt mondta volna: „*Méltóságodnak*”, — ő így szólt: „*On nek*”. *Barabás*, a ki mindig szerencsésen választotta meg a helyzethez illő kijelentéseket, úgy látszik, így akart demokratikus szint adni a polgárok fészkeben az arisztokrata származású főispánnak.

Kristyóry János indítványával megmentette az elhangzott beszédeket az enyészettől, s ezzel a beiktatás a városnál is véget ért.

Részletes tudósításunk a következő:

(az eskütétel.)

Féltizenkettőkor *Institoris* Kálmán polgármester elfoglalta az elnöki széket és az alábbi beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

— Aradváros törvényhatósági bizottságának közgyűlése elhatározta, hogy *Károlyi* Gyula grófot fényes ünneppel iktatja be főispáni méltóságába és esküjét kiveszi. Felkérem a törvényhatósági bizottságot, hogy hallgassa meg a főispán kinevezéséről szóló belügyminiszeri leiratot.

Kádas Kálmán főjegyző felolvasta a leiratot, majd *Institoris* indítványára *Barabás* Béla dr. vezetése alatt *Nagy* Sándor dr., *Mulák* Lajos dr., *Kristyóry* János és *Andrényi* Károlyból álló küldöttség kereste föl a szomszédos teremben várakozó főispánt, akit a terembe való belépésekor, a zajos éljenzés megszűnése után *Institoris* Kálmán a következő beszéddel fogadott.

— Méltóságos Főispán Ur! Mint Aradváros polgármestere, üdvözlöm Méltóságodat önkormányzati joggal felruházott városunkban. Meg vagyok győződve szívem mélyében arról, hogy a törvények szigorú korlátain belül és nemes törekvéssel városunk felvirágoztatására mindent el fog követni, mi pedig teljes erővel mindenben támogatni fogjuk. Főlkérem Méltóságodat, hogy esküjét letenni méltóztassék.

Kádas Kálmán ezután felolvasta az eskümintát, amely után *Károlyi* Gyula gróf letette az előírt hivatali esküt.

(A főjegyző üdvözlő beszéde.)

Az eskütétel után *Kádas* Kálmán főjegyző Aradváros közönsége nevében az alábbi beszéddel üdvözölte a főispánt:

Méltóságos Főispán Ur!

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Egy éve mult immár, hogy szeretett hazánk derült egén sötét, vészterhes felhők tornyosultak mindenfelől. Vihar támadt, mely hatalmasan döngötte ezredéves alkotmányunk leg-erősebb oszlopait, s már már összeomlóssal fenyegette a szilárd épületet, melyet annyi áldozattal emelték dicső őseink.

Mint a halálmadár félelmesen csattogtatta felettünk szárnyait az abszolutizmus fekete réme. Megrendült a jó egyetértés a király és nemzet között, meglazult a kötelék, mely bennünket egymáshoz fűzött; ellenséget látott testvér a testvérben, barát a barátban; hiába léptek sorompóba legjobbjaink, hogy elhárítsák a veszélyt, minden igyekezetük kárba veszett el-lelneink cselvetéseln.

De az Isteni Gondviselés, mely oly sokszor segített már sokat szenvedett hazánkon, ezuttal sem hagyott el bennünket. Amidőn már-már veszve hitünk mindent, sikerült néhány lelkes és bölcs hazafinak elhárítani a veszélyt; az ellentétek kiegyenlítették, a vihar elvonults hazánk derült egéről újra a nap éltető melegét élvezzük.

A szerencsés kibontakozásnak reánk nézve első kellemes eredménye Méltóságodnak a megye és városunk főispánjává történt kinevezése. Oszinte igaz örömmel vettünk tudomást arról, hogy Méltóságod hazafiu kötelességből, feláldozva gondtalan, nyugodt életét, vállalkozott a díszes, de gyakran nem éppen kellemes főispáni állás betöltésére. Mi teljes bizalommal tekintünk Méltóságod bölcs kormányzása elé, mert meg vagyunk győződve róla, hogy díszes állását önzetlen igaz hazafiu kötelességerzetből, munka-szeretettől és nemes becsvágytól vezéreltetve minden mellék tekintet nélkül, egyedül hazánk alkotmányának megszilárdítása, városunk haladásának, polgáraink jólétének előmozdítása érdekében fogja betölteni. Hiszünk és tudjuk, hogy Méltóságodban egy oly férfiu emeltetett törvényhatóságunk főispáni méltóságára, a ki városunk közgazdasági, közművelődési, ipari és kereskedelmi érdekeit felkarolni, megvédeni s mindazon törekvéseinket előmozdítani fogja, melyek városunk fejlődését és felvirágzását biztosítják.

Méltóságod habár nem városunk szülötte, de nem is idegen itt; jól ismeri városunkat, megítélni, méltányolni tudja törekvéseinket, s kétségtelenül hathatós vezetőnk lesz mindazon mozgalmakban, melyeknek célja a város fejlődése s polgárainak jóléte. Mint Aradvármegye

nagybirtokosa folytonos érintkezésben állott a kereskedelem és ipar számot tevő tényezőivel, gyakorlatból ismeri az erőt és időt megtakarító technikai vívmányokat, s gazdag tapasztalatokkal veszi kezébe városunk kormányát. Minden nemesért és jóért hevülő lelke teljes biztosítékot nyújt arra, hogy a humanus gondolkodás, a szellemi műveltség, a nemes ideálok és erkölcsök terjesztésére hivatott intézetek és egyesületek Méltóságodban buzgó pártfogóra fognak mindenkor találni. Tántoríthatatlan hazaszeretete, politikai szilárd meggyőződése, erős jelleme teljes meggyőződést kelt bennünk arra nézve, hogy városunk javát mindenkor nemes szívén fogja viselni s míg egyrészt lefele áldásos ténykedésével a bizalmat folyton növelni fogja, addig felfele a magas kormány jó indulatát fogja részünkre biztosítani.

A midőn tehát Méltóságodat kiváló tiszteletünk, igaz vonzalmunk és nagybecsülésünk kijelentése mellett törvényhatóságunk főispáni székébe ezennel ünnepélyesen beigtatjuk, egyben biztosítjuk arról, hogy a magyar állam alkotmányának megszilárdítása, a nemzeti szellem ápolása, a törvény és rendeletek megtartása és végrehajtása, egy a magyar ipar és kereskedelem megvédésére, fejlesztésére és terjesztésére irányzott törekvéseit teljes erőnkől támogatni fogjuk. Kérve-kérjük a Mindenhatót, adjon Méltóságodnak kitartást és erőt fontos hivatásának sikeres betöltésére s engedje, hogy e város szétágozó erőt és tényezőinek szerencsés egybeolvadásával sikerüljön minél szebbé, nagyobbá tenni szeretett városunkat.

(A főispán válasza.)

Az üdvözlő beszédre a főispán az alábbiakat válaszolta:

Tisztelt törvényhatósági bizottság!

Fogadja mindenek előtt Aradváros tekintetes törvényhatósági bizottsága és közönsége legmélyebb hálam kifejezését azon kitüntető, ünnepies fogadtatásért, melyben engem részesíteni szívesek voltak.

Uraim, midőn ezea fogadtatásért és üdvözléért hálásan köszönetet mondok az egész város közönségének, ki kell jelentenem, hogy önök ezáltal feladatomban még nagyobb, helyzetemet még nehezebbé tették. Mert az önök előlegezett bizalmát ezután kell kiérdemelnem és ezen bizalom megnyilvánulása minél nagyobb, annál súlyosabb kötelezettségeket ró reám, hogy azt működésemmel beigazoljam.

Tisztelt törvényhatósági bizottság! A multakban nem volt szükség arra, hogy a kinevezett főispán szorosán vett politikai felfogásáról felvilágosítást adjon, hiszen természetesen, hogy mint a kormány bizalmi embere, ezen kormány politikai nézeteit vallja. Most rendkívüli helyzetben vagyunk azért, hogy a kormányt különféle pártállású férfiak alkotják és a kormány különféle pártok együttes bizalmára támaszkodik. Miután pedig szükségesnek tartom, hogy a város közönsége tájékozva legyen politikai nézetem felől, kijelentem, hogy én a függetlenségi párthoz tartozom és ezen pártállásom kijelentése mellett neveztettem ki Aradváros és megye főispánjává.

Ami tehát a pártokat szétválasztotta és elvileg szétválasztja ma is, azok a kérdések elodáztattak és a kormány oly gyakorlati kérdések megoldását tűzte ki maga elé, a melyekhez hozzájárulásukat és amelyek támogatását az összes pártok elveik feladása nélkül megígérhették. A kormány kitűzött célja a népjogok kiterjesztése, alkotmányunk megerősítése, az ország mezőgazdasági és ipari megerősödése és ezen cél elérését elő fogja mozdítani az országgyűlés minden pártja és elő kell hogy mozdítsa az ország minden szervezete, minden testülete és minden egyes lakója.

A fejlődés, haladás, gyarapodás korszaka fog megnyitni, ha pártvallás, nemzetiség és osztálykülönbség nélkül együtt fog működni hazánk minden fia.

Ezt a közös célt fogom szolgálni én is e városban és ebben támogatását kérem a város érdemes tisztviselői karának, támogatását a törvényhatósági bizottságnak és a város egész közönségének.

A városi tisztviselői kar, mely tudom, nem áll megetté az ország bármely más tisztviselői

karának, első sorban és legközvetlenebbül tárogathat engem.

Gyakorlatias és lektismeretes közigazgatás az, amely a hatóságiránt tiszteletet és ragaszkodást ébreszt a közönségben. Az olyan tisztviselői kar, melyben legjobb és legönzötlenebb tanácsadói látja a nép, az hathatósan előmozdíthatja a nép békés gyarapodását, anyagi, erkölcsi és szellemi fejlődését.

Hogy munkásságomnak ezen legfőbb és nélkülözhetetlen támasza meglesz, annak biztos tudatában vagyok. De, hogy működésem sikerrel járjon, az egész közönség hozzájárulására van szükségem. Első sorban azokéra, a kik helyzetük és állásuk folytán hivatva vannak a vezető, a tanácsadói szerepre.

Tisztelt törvényhatósági bizottság! A város közönsége előlegezi nekem a bizalmat arra nézve, hogy a reám bízott feladatokat helyesen fogom elvégezni. Viszonyásul kötelességem a város közönségének minden egyes tagjával szemben azon bizalmat előlegezni, hogy egyedül az ország szabadságának biztosítása, az ország népének anyagi és erkölcsi gyarapodása, Aradváros békés fejlődésének előmozdítása és lakosai közt a testvéries érzés ápolása képezi törekvéseik célját és önzetlen munkásságuk indító rugóit.

A törvény jogokkal ruház fel és kötelességeket szab elém. Azt mondhatnám, hogy csak kötelességet, mert felfogásom szerint a hivatalos jogokkal élni kötelesség.

Kötelességem közt főbbeknek ismerem a közigazgatási szervek kifogástalan működését ellenőrizni. A város gazdasági és kulturális haladását úgy hivatalban, mint társadalmi uton előmozdítni. Kötelességemnek tartom a város minden lakosának jogos kívánságát támogatni, jogos panaszának orvoslását elősegíteni. Kötelességem az is, hogy az ország törvényeinek érvényt szerezzek és azok ellen jövő minden támadás és izgatás megismétlését lehetetlenné tegyem.

Kérem Aradváros egész közönségét, hogy félretéve minden különbséget, mely eddig a társadalmat elválasztotta, vállalva, közösen munkálkodjék a közös cél érdekében. Ezzel szemben ígérem, hogy a legőszintébb odaadásal fogok arra törekedni, hogy kiténtető fogadásukra, előlegezett bizalmukra méltónak bizonyuljak. Isten engem úgy segítse.

(Barabás üdvözlése.)

A főispáni székfoglaló beszédet követő Zajos éljenzés megszűnése után Barabás Béla dr. emelkedett szólásra és az alábbi lendületes beszédben üdvözölte Károlyi Gyulát:

— Méltóságos főispán ur! Mélyen tisztelt vendégek! Tekintetes törvényhatósági bizottság! A mai ünnepély közvetlen hatása alatt állok. Hogy mit fogok mondani, azt nem tudom. De tudom azt, hogy lelkem őszinte érzetével és legközvetlenebbül adhatok örömmnek kifejezést, midőn nem üres szalmacséplés és frázisként mondom el, hogy végzetlen az a szerecs, amely engem ért, hogy itt ma Károlyi Gyula grófot üdvözölhetem és én súlyt helyezek arra, hogy épen én szólalhatok föl.

Én, tekintetes törvényhatóság, aki hetekkel ezelőtt félve és aggódva s csakis hazámnak tartozó mélyszéges szeretettől vezéreltetve, kezemben tartottam a kibontakozás titkos és szövéses szálait: íme, most én szedem le az első gyümölcsöt, hogy látom testi szememmel egy díztató hajnal, egy szebb jövő kifejlődését, alkotmányos életünkben egy nagy változást, látom az alkotmányos és törvényes erő összeforrását, annyira, hogy mindaz, ami eddig gyöngé volt, amiben nem volt ellenálló erő, hogy szembeálljon a sötét hatalmakkal, annak derűje ma itt van. Íme: függetlenségi és 48-as főispánunk van. (Hosszantartó éljenzés.)

Akárhányszor beszédet hallottam a mai ünnep folyamán, mindenik visszapillantást vetett a komor napokra, amelyek — hála Istennek — elmúltak. Ma szabadok a lelkek: a főispáni eskü ellen nincs senkinek kifogása. Bizalommal és szeretettel fordulunk ama férfiu fölé, akit Aradváros törvényhatósága nevében bizalommal és szeretettel köszöntök. Midőn templomainkba idegen elemek törtek be, feldúlták templomaink ékességét, alkotmányunk biztosságait és a buzgó híveknek nem volt már más mint Istenhez fordulni és Istenhez

Imádkozni: „Öröködbe, uram, pogányok jötenek.”

Nem tartott soká. Új idők következtek el és ennek legfőbb tanúsága a főispán által imént letett eskü. Új korszakhoz értünk. Ne kutassuk, hogy mit kapunk és mit nem. Mérlegelje mindenki azt, hogy milyen oriasí változást idéztünk elő. (Zajos helyeslés.)

Megfigyeltem jól az esküt. „Eskümböz hű leszek és azt meg fogom tartani”... Odafönn a hatalmasok, az egyéni hiúságok által elkáblított nagyok, esetleg nem úgy teljesítik kötelességüket, amint az tőlük elvárható, de idele, az alkotmány védőbástyáin, a városban és a vármegyében, az alkotmány iránti tisztelet nem fog megváltozni, mert mi életünket, fizikai életünket adjuk a magyar alkotmányért, a magyar törvényekért. (Zajos éljenzés.)

Hálát adok a végzetnek, hogy elkövetkezett a mai nap, amelyivel kezdetét vesz a becsületes munka. Évtizedes mulasztásokat kell helyrehozni és nem kell hozzá semmi más, csak becsületes ember, aki rendületlenül ragaszkodik az eskühöz. Kívánom, hogy Isten is úgy áldja meg, amint ezt az esküt megtartja.

Amidőn ennek a testületnek megbízásából felszólok, nemcsak a mi üdvözlésünket, hanem azon tizezreket is nyujtom át, akik künn, a tanyán, a pusztán élnek. Üdvözlök öket is méltóságodat, akinek egyik kötelessége lesz odafont dörögni a kapukat és ebben én is tárogathatásukra leszek a másik feladat idelele várakozik és abban áll, hogy más választást ne ismerjen, mint azt, hogy becsületes emberek becsületes munkát végezzenek. Lelekem igaz érzésével üdvözlöm a főispán urat.

Ezután Kristófy János azt az indítványt terjesztette elő, hogy az elhangzott beszédek szövegét a szövegükben örökíttessék meg.

Végül Károlyi Gyula fölolvastatta a jegyzőkönyvet, amelynek hitelesítése után az ülést berekesztette.

Tisztelgések a városnál.

A beiktatás után Károlyi Gyula gróf a főispáni hivatalban fogadta a tisztelgő küldöttségeket.

(A városi tisztikar.)

Elsőnek a város tisztikara jelent meg In stitőrís Kálmán polgármester vezetésével. A polgármester a következő beszédben üdvözölte a főispánt:

Aradváros tisztikara eljött Méltóságodhoz, hogy mély tiszteletének adjon kifejezést. Legyen meggyőződve Méltóságod, buzgón és kötelességéhez hiven támogatni fogja, hogy törekvései dadalra jussanak. Legyen Méltóságod jóakarattal és teljes bizalommal irántunk. Mi igérjük, hogy bizalmát és jóakarátát ki fogjuk érdemelni.

Károlyi Gyula gróf szívélyes szavakban válaszolt az üdvözlésre:

A tisztikar közreműködése nélkül — ugymond — semmi eredményt sem tudna elérni. Ezért kérte a tisztviselőket, hogy fogadják bizalmába és könnyítsék meg a munkát, amit magára vállalt.

A főispán ezután valamennyi tisztviselővel kezet fogott. A küldöttség lelkes éljenzés közben hagyta el a termet.

(A papság.)

Ezután az aradi romai katolikus papság küldöttei következtek Csák Cirják dr. vezetésével. Csák Cirják dr. megható szavakban üdvözölte a főispánt. Kiemelte vallásos meggyőződését, amelyet különösen azzal mutatott ki, hogy első útja az Isten házába vezetett. Beszédét így fejezte be:

— Áldja meg az Isten Méltóságodat, hogy családjának halhatatlan érdemeit fokozza. Mi mindenben segítségére leszünk Méltóságodnak.

Károlyi Gyula gróf szépszóvakban köszöntö meg az üdvözlést, és a küldöttség tagjaival kezet szorított.

A harmadik küldöttség az aradi görög keleti papságé volt, kiknek nevében Vátiánu Traján aradi plébános üdvözölte a főispánt, aki meleg hangon mondott köszönetet.

A szerb hitközség küldöttségét Petrovics Arzén, az izraelita hitközség küldöttségét Nemess Zsigmond dr. vezette.

Nemess Zsigmond dr. hatásos üdvözlő beszédet mondott, mire Károlyi Gyula gróf válaszában kiemelte az izraelita hitfelekezetnek a magyar kultúra körül szerzett nagy érdemeit. Öökre — ugymond — a nagy munkában elsősorban számítok. Legyenek meggyőződve jóakaratomról és rokonszenveimről.

(A katonaság.)

A hitfelekezetek után Dománszky Raymund vezérőrnagy, állomásparancsnok vezetése alatt az aradi és kisjenői helyőrségek tisztikarának küldöttsége tisztelgett. Dománszky német nyelven ezeket mondta:

— Méltóságos gróf ur! Az itt megjelent tisztok és hivatalnokok tiszteletteljesen üdvözlök méltóságodat kinevezése és beiktatása alkalmával. Aradváros és Aradvármegye mai ünnepélyén mi is együtt érezzünk a polgársággal.

Károlyi gróf az üdvözlő szavakra a következőket válaszolta magyar nyelven:

— Öszintén és hálásan köszönöm szives üdvözlésüket, amelyet most tolmácsolt a vezérőrnagy ur. Legyenek meggyőződve, hogy mindig elsőrendű kötelességemnek fogom tartani azt a jó viszonyt, amely a katonai és polgári hatóságok között mindig fennállott, a magam részéről is Istápolni. Aradon a polgárság és katonaság mindig a legjobb egyetértésben élt, amint hogy annak másként nem is szabad lenne.

(Az állami hivatalok.)

Majd az aradi törvényszék és járásbíróság küldöttsége következett Fábán Lajos dr. vezetésével, aki szép szavakban üdvözölte a főispánt. Az aradi közjegyzői kamara Márki János dr., az ügyvédi kamara küldöttsége Szalay Károly dr. elnök vezetésével jelent meg. Mindkét küldöttséget melegen fogadta a főispán és a megjelenteket bemutatatta magának.

Az aradi jószágigazgatóság nevében Csernovics Diodor dr. üdvözölte a küldöttség élén a főispánt. Az adóhivatal nevében Farkas Győző pénzügyigazgató, az államépítészeti felügyelőség nevében Keller Izso mondtak rövid beszédet a főispánhoz, aki pár szóval megköszönte az üdvözlést.

(Más küldöttségek.)

A Máv. és az Acsev. küldöttséget Szankovits Miklós üzletvezető és Hegedűs László az Acsev. h. vezérigazgatója vezették. Az üdvözlő beszédet Szankovits Miklós mondta, mire Károlyi Gyula gróf meleg szavakban méltatta a vasutasok érdemeit.

Az aradi középiskolák tanári kara Berecs Vida főreáliskolai igazgató vezetésével jelent meg. Üdvözlő beszédében arra kérte a főispánt, hogy támogassa nehéz munkájukban a tanintézeteket. Károlyi Gyula gróf megköszönte az üdvözlést, megígérte, hogy minden lehetőt megtesz a tanintézetek érdekében.

A középiskolák küldöttsége után az aradi tanfelügyelőség és az elemi iskolák tanítóinak küldöttsége tisztelgett a főispán előtt. Az üdvözlő beszédet Varjassy Arpad kir. tanfelügyelő mondta, melyre a főispán meleg hangon válaszolt.

Majd az osztrák-magyar bank fióktintézetnek tisztviselői következtek Reiter Sándor vezetésével. Ezután az aradi pénzügyintézetek tisztelgett Urbán Iván vezetésével, aki üdvözölte a főispánt, bemutatva a pénzügyintézetek igazgatóit. Károlyi Gyula gróf valamennyivel kezet fogott és rövid ideig társalgott velük.

Az aradi siketnéma intézett nevében Erics Jakab igazgató, a gyáriparosok nevében Fényes Dezső, a villanygyár igazgatója üdvözölte a főispánt.

Az aradi vendéglősök és pincérek küldöttségét Nagy Lajos vendéglős vezette a főispán elé.

Az utolsó küldöttség az aradi betegsegélyező pénztáráé volt, amelyet Czukor László igazgató vezetett.

Ezzel a tisztelgések véget értek és Károlyi Gyula gróf visszavonult, hogy átöltözzék a bankettre.

A bankett.

A főispán tiszteletére rendezett díszbankett két órakor kezdődött a Fehér-Kereszt szálloda termelében. A díszbanketten négyszázhatan vettek részt. Az asztalok izléses virágdíszét Keller Gyula kertész szállította. A résztvevők legna-

gyobb része már egy óraker megjelent és elfoglalta a számára kijelölt helyeket. Pontban két óraker megérkezett *Károlyi Gyula* gróf frakkban, sötét felöltőben. Az egybegyűlt harsogó éljenzéssel fogadták. *Nagy Károly* cigányzenekara pedig rázendített a Rákóczi-indulóra. Az ovációk lecsillapultával a főispán elfoglalta az asztalfőn helyét.

A főispán jobboldalán *Fábry Sándor* dr. békésmegyei főispán, baloldalán *Telbisz Károly* Temesvár polgármestere ült. Jobbra ültek: *Kun László* dr., *Fialka Károly*, *Kmetykó Károly*, *Károlyi István* gróf, *Urbán Iván*, *Dálnoki Nagy Lajos*, *Návay Lajos*, *Pattyánszky Elek*, *Sztojánovits Iván* báró, *Fábián Lajos* dr., *Steiner Ferenc* és *Mulek Lajos* dr. Balra a következők ültek: *Pogány Sándor* dr., *Institoris Kálmán*, *Barabás Béla*, *Hemzsea Ágoston* dr., *Hervay Frigyes*, *Sztojánovits György* báró, *Csernovits Diodor*, *Hajdu Frigyes*, *Fábián László*, *Pescha Miklós*, *Nagy Sándor* dr., *Joanovics Sándor* dr. és *Szabolcska Mihály*.

Mikor valamennyien elhelyezkedtek, kezdetét vette az ebéd, - amely hiányos kiszolgálás mellett a következő fogásokból állott:

Leves:
Ragout
Hal:
Tok tatármártással
Derék fogás:
Hízott bélszín párisi módra
Muszkai fohér
Sült:
Idei liba nyáron süve, ugorka saláta
1/2 magyar pozsgó
Edesség:
Jegocézelt ananász tejszínhabbal
Sajt — Fekete kávé

A harmadik fogásnál felállott *Károlyi Gyula* gróf és a következő felkészöntőt mondotta a királynak:

Szomorú időkét élünk másfél esztendőn át. Minden magyar embernek szíve összeszorult, mert szeretett hazájának jövőjét veszélyeztetve látta, látta pedig azáltal, hogy szentségtörő kezek az alkotmány és a szabadság oszlopait kezdtek bontogatni. Minden magyar ember ajkán ott lebegett az a fohász, melyet az egek urához küldött fel, hogy vezérelje hazánk, királyunk szívét. A magyarok is tene meghallgatta kérésünket, imánkat, ősz királyunk alkotmány érzületét nem bírta elhomályosítani semmiféle ármánykodás, semmiféle félrevezetés, dacára annak, hogy hónapokon belül gonosz tanácsadók minden igaz és őszinte magyar szót távol tartottak tőle. Győzött lelkének alkotmányos érzülete, győzött benne az államférfiúi bölcsesség, látta, hogy tanácsadói országát földulják, trónját, népet veszélybe fogják dönteni. Átlátta, hogy úgy az országnak, mint az ő trónjának egyedüli biztos alapja, az alkotmány egyedüli ereje a népnek szeretete és bizalma. Eszébe jutott, hogy alattvalóinak ragaszkodása őt a legalkotmányosabb jelzővel ékesítette és hogy ő megesküdött az alkotmány és törvények megtartására. Midőn hálát adunk a mindenhatóknak, hogy hazánk sorsát ily uralkodó kezébe tette le, egy szívvvel és lélekkel kiáltjuk: éljen a király!

A felkészöntőt, melyet állva hallgattak végig, zúgó éljenzés követte, a cigányzenekar pedig a Himnuszt játszotta.

Ugyanennél a fogásnál, a pecsenyénél egymást követték a hivatalos felkészöntők. Elsőnek *Vásárhelyi Dezső* a vármegye, majd *Nagy Sándor* dr. Aradváros közönsége nevében köszöntötte fői *Károlyi Gyula* gróf főispánt, míg *Mulek Lajos* dr. az installáció vendégeire ürtette poharát. *Dálnoki Nagy Lajos* dr. alispánnak az a hálás szerep jutott, hogy *Károlyi Gyulánét* köszöntse fői, mely feladatának az alábbi formás beszéiben tett eleget:

Aradvármegye és Arad sz. kir. város törvényhatóságai a hazafiúi szeretet fellebogásában benső áhítat érzetével ma vették ki ré-

sztüket a nemzet ünnepéből. Ugy a fehér, mint a zöld asztalnál elhangzott beszédek méltányolták ama hazafiúi érdemeket, amelyeket rövid közéleti pályáján *Károlyi Gyula* gróf főispán szerzett. Előíttem lehet férfiúi érdem bármily nagy, az virágtalan, míg a nő meg nem koszoruzza. Ezt a koszorút hervadhatatlan levelekből elsősorban az a nő fonta meg, akit mindnyájan a legnagyobb, a legmélyebb hódolattal és tisztelettel övezünk, aki honleányi hűségével és a női tapintattal szárnyat adott férje eszményi törekvéseinek, aki tulipánnal kezében egy mosolyával elűzte a férfiúi homlok borongó felhőket. *Károlyi Melinda* gróf nőt, az igaz magyar nő mintaképét az isten sokáig éltesse. (Viharos éljenzés.)

Szünni nem akaró viharos lelkesedést keltett gróf *Károlyi Gyuláné* megjelenése. A grófné édesanyjával gróf *Károlyi Istvánnéval*, *Purgly Lászlónéval*, *Urbán Páternével*, *Vásárhelyi Dezsőnével* egy draperiákkal díszített páholyból nézte végig a bankett lefolyását és folytonos hajlongásokkal köszönte meg a fel-fel ujló ovációkat. Közben pezsgőt is ittak a hölgyek.

A közönség harsány: *Halljuk Károlyi Pistát!* kiáltására poharat emelt *Károlyi István* gróf is, és az alábbi pohárköszöntőt mondotta:

— Hol van *Barabás Béla* uram? Szállok az urhoz!

Barabás Béla: Állok elébe!

Károly István gróf: Nagyon sokszor előhozta, nekem, hogy egyszer okvetlenül le kell mennem Aradra, hogy itt is beszéljek, mert Budapesten elégszer hallottak már beszélni. Ma én szólok hozzá és remélem, hogy válaszolni is fog. Én itt vagyok s — mondhatom — hivatalanul jelentem meg. Eljöttem ide s azt hiszem, hogy ha elmondom okaimat, amelyek idevezettek, meg fognak bocsájtani, hogy nem vagyok önjelölt ennél az asztalnál. Az első az, hogy régóta vágyom látni azt a helyet, a hol azok porladoznak, a kik önfeláldozó hazafiságukért vértanuhalált szenvedtek, megszentelték a földet és bucsujáró földde tették Aradot. A második ok az, hogy vőm, *Károlyi Gyula* minden egyéni érdek és kényelem félretevésével elhatározta magát arra, hogy ezt a nehéz állást elfogadja, csak azért, mert szolgálni akar hazájának és szolgálni ezáltal a királynak. Föntartja azonban a 48-as elveket és remélem, hogy ez elveket becsőpögteti a nép ezreinek szívébe. Hirdetni fogja a jelszavakat, amelyek zászlajára írvák: szabadság és függetlenség.

A harmadik ok, ami idevezetett, az egészen egyéni. Szemmel akartam látni az én drága kis leányomat, (Hosszantartó zajos éljenzés.) aki férje oldalán azt a szerepet játsza, a melyet boldogult édesanyám édesapám oldala mellett 48 ban.

Most néhány szót hozzád akarok szólni, kedves vőm. Valóban erős kezűnek kell lenni, hogy rendre, fegyelemre és munkásságra szoktasd a vezetésed alá kerülő népet. Légy igazságos, faji, vallás- és osztálytekinetekre való különbség nélkül. Az egyik kezűd phénjen mindig azokon, akik honpolgári kötelességüket nem gyakorolják. Légy szabadelvű, de nem olyan szabadelvű, mint a Tisza-féle, mert ezt a szabadelvűséget minden hazáját szerető magyar eltemette. Légy konzervatív a becsület és a tisztesség kérdésében.

Őnket pedig uráim — mendotta a tisztviselők felé fordulva — arra kérem, legyenek igaz barátai az új főispánnak s meg vagyok győződve, hogy nem fogják megbánni tanácsomat. (Lelkes éljenzés.)

Ezután közkívánatra *Barabás Béla* emelkedett szólásra, aki szellemes felkészöntőjében *Károlyi István* grótot éllette. Majd *Institoris Kálmán* emelt poharat a magyar nőkre.

(A jelen voltak.)

A banketten az alábbiak vettek részt:

Károly István gróf, *Fábry Sándor* dr., *Telbisz Károly*, *Hervay István*, *Pattyánszky Elek*, *Fialka Károly*, *Pogány István* dr., *Steiner Ferenc*, *Sztojánovics István* báró, *Návay Lajos*, *Kmetykó József*,

Sztojánovits György báró, *Hajdu Frigyes* dr., *Pescha Miklós*, *Joanovics Sándor* dr., *Kun László* dr., *Dózsai Sámuel* dr., *Váradi Török Gyula*, *Váradi-Török Gábor*, *Váradi-Török Géza*, *Herer Károly*, *Szabolcska Mihály*, *Kántory Mihály*, *Reiber Dezső*, *Manasz György* báró, *Purgly Emil*, *Szalay József* dr., *Vest Ede*, *Csepreghy János*, *Knothy Gyula*, *Kovács Gyula*, *Nemes József*, *Szalay Géza*, *Pochmarszky Andor*, ifj. *Purgly János*, *Sternthal Salamon*, *Szilárd Emil*, *Petkó László*, *Verán Péter*, *Vinczei József*, *Darabani János* dr., *Péchy Lajos*, *Kovács Dezső*, *Hollossy Béla* dr., *Böhm Miklós*, *Abrai Lajos*, *Angeli István* dr., *Almay Olivér*, *Almásy Pál*, *Assael József*, *Avarffy Ferenc*, *Burián János*, *Bing Vilmos*, *Babó Iván*, *Bozoky Máttyás* dr., *Bleur Gyula*, *Barabás Béla*, *Beles János*, *Bilich Miklós*, *Bund Henrik*, *Boros Vida*, *Banhidv Antal*, *Blaskovits Antal*, *Benedek Arpád*, *Csirke Vilmos*, *Csorogár Romulus*, *Csécsei Imre*, *Csernovits Diodor*, *Dálnoki Nagy Lajos* dr., *Dániel Endre*, *Darvas Lajos*, *Domonkos Lajos*, *Deutsch Bernát*, *Edvi Ilés László*, *Eles Béla* dr., *Eles Armin*, *Embey István*, *Fábián László*, *Fábián Lajos*, *etter Géza*, *Faragó István*, *Farkas Győző*, *Fikler Károly*, *Frint Lajos*, *Farkas Ernő*, *Gyulányi Rezső*, *Glück Károly*, *Goldschmidt Sándor*, *Gutzjahr Mihály*, *Gyuruleszku Prok p*, *Hamsa Ágoston*, *Haberegger György*, *Hesch Béla*, *Hesch Aladár*, *Hajek Rezső*, *Hecht Adolf* dr., *Holzer József*, *Halmi Andor*, *Heinrich Sándor*, *Herling Gyula*, *Hoffmann Antal*, *Funkelstein József*, *Fényes Samu* dr., *Fényes Dezső*, *Fejér Gyula*, *Friebeisz Miklós*, *Philipp Károly*, *Jakabffy Dezső*, *Institoris Kálmán*, *Jegessy Károly* dr., *Jánossy Győző*, *Kugler Albert*, *Kovács Marcell*, *Kristyó János*, *Kabdebó János*, *Kotsis Lajos*, *Kovács József*, *Keller Izsó*, *Kneffel Lajos*, *Kadas Kálmán*, *Kovács Vince*, *Lukácsy Lajos*, *Löbl Gyula*, *Leinert Ernő*, *Kosztka Emil*, *Kosintzky Viktor*, *Keller Iván*, *Katona Béla*, *Lovich Gyula*, *Lengyel Sándor* dr., *Marossy Miklós*, *Momák Döme* dr., *Marschall Lajos* dr., *Markovics Gyula*, *Morocza Dénes*, *Masztig Emil*, *Medveczky Zsigmond*, *Mehr Armin*, *Miskovits István*, *Marecz Gyula*, *Mikulai Lajos*, *Nagy Lajos*, *Némethy Emil*, *Nagy Sándor*, *Nesvera Aladár*, *Nikolits Sándor*, *Nachtnébel Ödön*, *Nemess Zsigmond* dr., *Neuman Adolf*, *Neuman Dániel*, *Probszt Mihály*, *Purgly János*, *Persa Péter*, *Péterffy Antal*, *Páris Lajos* dr., *Parecz Béla* dr., *Popovics György* esperes, *Pogonyi Nándor*, *Papp Ignác* püspök, *Purgly László*, *Obláth Béni*, *Oncu Miklós*, *Ring Géza*, *Reiber Emil*, *Ribitzer Ferenc*, *Reicher Károly*, *Réthy Viktor*, *Reinhart Gyula*, *Roth Zsiga*, *Rozsnyay József* dr., *Raicu Sebő*, *Sator József*, *Salacz Gyula*, *Szalay Arnold* dr., *Schütz Henrik*, *Szalay Károly* dr., *Schartner Sándor*, *Sztankovits Miklós*, *Szakotczay Lajos*, *Szondi Béla*, *Sorbán János*, *Steigerwald Alajos*, *Sarlot Domokos*, *Szél Ernő*, *Stengl Andor*, *Szabó Albert*, *Szántay Lajos*, *Szántai Béla*, *Sághi Henrik*, *Szabó József*, *Szölösy István*, *Somló Armin* dr., *Solyos József*, *Tolnay János* dr., *Tötössy Géza*, *Teleszku György* p. kath. esperes, *matkói Tóth Lajos*, *Tenner Ignác*, *Tiszti Lajos*, *Tenner József*, *Tisch Mór* dr., *Urbán Iván*, *Urbán Péter*, *Visontay Kálmán*, *Vannay János* dr., *Wolf Mihály* dr., *Wadowszky Gusztáv*, *Valkányi Rezső* dr., *Verbos Nándor*, *Vojtek Alajos*, *Vojtek Kálmán*, *Varjassy Lajos*, *Vannay Gyula*, *Weisz Márk*, *Wagner József*, *Wittmann Karoly*, *Velcsov Géza* dr., *Varjassy Arpád*, *Weiler Rezső*, *Vas Sándor* dr., *Vásárhelyi József*, *Vásárhelyi Dezső*, *Zima Tibor*, *Glück József*, *Czeiler István*, ifj. *Müller József*, *Schäffer Rihard*, *Schmidt József*, *Lówing Miksa* dr., *Hegedűs László*, *Viragh Lajos*, *Reder Rezső*, *Andrény Károly*, *Robitsek Ágoston* dr., *Ostenberg Tivadar*, *Oravetz Miklós*, *Seidner Bernát*, *Supka Béla*, *Králtz Lajos*, *Ring Lajos*, *Verzár M.*, *Keresztes Gyula* dr., *Lócs Rezső*, *Szathmáry Gyula*, *Boros Iván*, *Nachtnébel Gyula*, *Verzár István*, *Boross Zsiga* dr., *Heppes Aladár*, *Daranyi János*, *Boross Béla* dr., *Boross Ferenc*, *Jakabffy Gyula*, *Bogdánffy Béla* dr., *Keilner*, *Csürös Imre*, *Hunyár Algernon*, *Török Ferenc* dr., ifj. *Mahler György*, *Magyary László* dr., *Nikodém János*, *Robitsek Kálmán*, *Schill József*, *Rosenberg Miksa* dr., *Posgay István* dr., *Borus Lajos* báró, *Faragó István*, *Mulek Lajos* dr., *Hehs Vilmos*, *Kövér Márton*, *Schwarz Jenő* dr., *Issekutz László*, *Hajós Arpád*, *Krebsz Géza*, *Hauer Lajos*, *Schauer Adám*, *Parecz Gyula* dr., *Nikolits Géza*, *Kohn S. N.*, *Szokolay Sándor*, *Cseikó Arpád*, *Kass Lajos*, *Czárán Márton*, *László Zóárd* dr., *Králtz Gyula*, *Tabajdy Sándor*, *Solyossy Lajos* báró, *Czukur László*, *Tenner László*, *Dobiaschi József*, *Kilényi János*, *Lócs Rezső*, *Sztojka József*, *Bunder Gyula*, *Murádi Almos*, *Grosz Samu*, *Odry László*.

Az aradi állomás

Kisajátítási ügye.

(A Kuria döntése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 15.

A m. kir. államvasutak aradi állomásának kibővítése céljaira tudvalevőleg a város határában levő több birtokosnak telke részben kisajátítás alá került. A kártalanítási összeg megállapítása iránt az államvasutak, valamint a kisajátított ingatlanok tulajdonosai: Neuman testvérek, Gutzjahr Mihály, Vasvári Jánosné, Balogh István, Pfaffinger Augustina, Dangl Lajos és Rezső, valamint özv. Kiss Istvánné és társai folyamatba tették az eljárást az aradi törvényszék előtt. A döntés azonban az összes érdekeltnek nem tetszésével találkozott s így került a kártalanítási ügy előbb a nagyváradi kir. ítélőtábla, — majd a kir. Kuria elé.

A Kuria most hozta meg határozatát ebben az ügyben, még pedig olyanformán, hogy a kisajátítási alapárakat nagyrészt *leszállította*. A határozat a következőkben állapította meg a kártalanítási összegeket:

A Neuman testvérek cég ingatlanaira vonatkozólag a kártalanítási összeg négyeszméterenként 8 korona; a Gutzjahr Mihály ingatlanaira vonatkozólag négyeszméterenként 4 korona; a Tedeschi János ingatlanait illetőleg 10 korona, — a megmaradt rész értékesítése pedig négyeszméterenként 30 fillér.

Vasvári Jánosné 1066 koronát, Pfaffinger Augustina 5823 koronát, Dangl Rezső, Lajos és Károly 4089 koronát, Balogh István pedig 1770 koronát kapnak kártalanítás fejében. Ragdon Sándorné 1800 korona, Minkó János és neje 1186 korona, dr. Kiss Tivadar és társai 3547 korona kártérítést kapnak ingatlanukért.

Az összes kisajátítások eszerint **89,700 koronájába kerülnek** a magyar államvasutaknak.

A Kuria kimondja a határozatban, hogy a szakértők véleményét alapul kellett venni annak dacára is, hogy azok az előbbi kisajátítási árakat tekintetbe nem vették.

Harc egy püspökségért.

(Apponyi és Vassary Kolos.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 15.

Budapesti tudósítónk táviratozza: A hivatalos lap egyik legközelebbi száma fogja közölni, hogy a király szatmári püspökké *Jordán Károly* dr. szaniszlói apátplébánost nevezte ki.

Ennek a kinevezésnek — mint értesülünk — az előzményei nem éppen érdektelenek. A szatmári püspöki állás betöltésének kérdése már a Fejérváry-kabinetet nagyon izgatta, de nem nyulhatott hozzá, mert a hercegprímás a miniszterelnöknek tudtára adta, hogy a törvénytelen kormány minden előterjesztésével szemben egész befolyását latba veti. A dolog így pihent, de az új kabinet megalakuláskor már újra erősen aktuális lett. Több ok sürgette a szatmári püspöki szék betöltését és *Apponyi Albert* gróf a papságból ki is *választott három* nevet, akiket kinevezésre alkalmasoknak talált s közölte azokat a hercegprímással, hogy válassza ki közülök azt, aki neki a legjobban konvenial.

*Vassary Kolos*nak azonban az egyik jelölt sem tetszett. Visszaküldte a listát s kijelentette, hogy most, amikor különböző események a püspöki kar tagjainak megválasztásában kétszeres elővigyázatosságot tanácsolnak, a kultuszminiszter választását azért *nem erősítheti meg*, mert három kizemelt egyházi férfi között egyiket sem ismeri. Neki azonban van egy

kedves papja, akinek kiválóságáról személyesen is bőven volt alkalmam meggyőződni s ez a kiváltsága, hogy az legyen az új szatmári püspök.

A kultuszminiszter meghajolt a hercegprímás óhajára előtt s így dr. *Jordán Károly* lesz a szatmári püspöki rezidencia ura.

Más oldalról viszont azt jelentik, hogy a szatmári püspöki székre *Szmeccsányi* egri kanonokot, *Samassa* érsek aditását szemelték ki. A két információ egybevetése már csak azért is pikáns, mert a kinevezés megmutatja, hogy melyik befolyás erősebb a kormánynál: az egri érseké-e, vagy a hercegprímásé.

Késő éjszaka táviratozzák: A király *Apponyi Albert* gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Jordán Károly* szaniszlói apátplébánost szatmári püspökké *kinevezte*.

Herceg Mandula Izidor.

(A Bubicz-panama részletei.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 15.

Ismeretes, hogy a kassai árvaszék a múlt hét végén *Bubicz Zsigmond* püspököt — egeri elmebetegség okán — gondnoksága alá helyezte s ügygondnokául dr. *Hets Odön* dr. t. a volt jogtanácsost nevezte ki. Ennek folytán *Hets* dr. a közalapok jogügyi igazgatóságához a mai napon beadványt intézett, amelyben kivételkérésrel a törvényre. *Bubicz* vagyonának az ő kezelése alá való becsúztatását kéri. A püspök magánvagyonára 520.000 koronát képvisel, de ezt, beleértve a püspökség javaitban támadt 172.000 korona hiányt és *László Fülepnek* 50.000 koronát kitevő követelését, mintegy **264.000 korona adósság terheli**. Bejelentette egyúttal az árvaszéknek, hogy a beteg püspök továbbra is Badenben marad gyógykezelés alatt.

Ami a bűnpórt illeti, *Hajnóczy József*, *Bubicz* volt „titkára” a héten egy nyilatkozatot mutatott be a törvényszéknek, amelyben kijelenti a püspök, hogy *Hajnóczy* ellen semmi panaszja sincs. Ez az irás tényleg létezik, de hogy miként szerezték, arra élénk világot vet az a feljelentés, melyet *Hets* dr. ugyancsak ma délelőtt adott be az ügyvédi kamarához. A csunya ügyben ugyanis *Mandula Izidor* dr. fővárosi ügyvéd járt el, olyan utra lépve, amely — ha igazak a feljelentés részletei, — a kamara részéről semmiképp sem maradhat szó nélkül.

Bubicz püspök az utolsó időkben tudvalevőleg Badenben tartózkodott. Itt *Hajnóczy* nem tudta megközelíteni s azért dr. *Mandula* válságvetkezve — becsútták Bécsbe. Tervüket furfangos módon ütötték nyírába. E hó 5-én, szombaton délelőtt félötvenegy órakor megszökött Badenben a bécsi telefon.

— Ki beszél? — kérdezte magát magnevezve a badeni Herzoghof igazgatója.

— Itt *Esterházy Alajos* herceg gárda kapitány! Mit csinál *Bubicz* kegyelmes ur, az én őreg katonám?

— Meglehetősen jól érzi magát.

— Akkor szeretném, ha ő excellenciája holnap vagy holnapután meglátogatna engem bécsi palotámban.

A püspök örömmel hallotta, hogy a herceg érdeklődik iránta s a telefonnál maradt „hercegnek” visszajelentte, hogy még aznap délután bemegy Bécsbe. Így is történt. Az egg főpap, maga-mellé véve öcsesét, *Bubicz* Károlyt, tüstént vonatra ült és délután 2 órakor már Bécsben volt. A pályaudvaron négy ur várta: *Hajnóczy*, dr. *Mandula* s még ketten, akik dr. *Wolf* és *Stricker* néven mutatkoztak be. A négy tag-

ból álló társaság tegnap közlül az ügyvéd oda-sietett *Bubicz*hoz, aki sohasem látta:

— Dr. *Mandula* Izidor budapesti ügyvéd vagyok. *Bocsánatot a kis csínyért*, hogy excellenciádat idehívtam. Mert én telefonáltam és nem *Esterházy* herceg.

A püspök öcsesét, *Bubicz* Károlyt felbőrkötötte a dolog s el akarta távolítani az ismerlent, aki azonban nem tégtott.

— Excellenciád ellen — folytatta dr. *Mandula* — csunya hajszá folyik. Hets ügyvéd szagilag, erkölcsileg is tönkreteszi. Felajánlom a szolgálataimat.

Bubicz Károly a püspökkel kocsiba ült és az *Esterházy*-palotába hajtatott, ahol az utóbbi lakni szokott. A püspök förtötte a szomszédos *Müller* szőlőben volt lakást s mielőtt a bűntörködött, dr. *Mandula*ék valahogy befurakodtak a hercegi palotába és hátszobákba ejtették a beteg aggasztónt. Ez szombaton délután történt s anélkül, hogy bárki is tudta volna, merre járnak, a püspökkel *vasárnap estig együtt voltak*. A másfél nap alatt aztán megszerezték a *Hajnóczy* javára szóló közjegyzői okiratot. Így adja elő a különös esetet a feljelentés, amely dr. *Mandula* Izidor ellen *fejelemi eljárást* kér, mert nem ügyvédhez méltó szolgálata adta oda magát. Alábbilag más fejelemi panaszok is vannak a kamaránál a nevezett ügyvéd ellen.

Hitvesgyilkosság a pályaudvaron.

(A vonat alá dobott holttest.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 15.

Borzasztó bűntett történt szombaton éjszaka a kolozsvári állomás közelében. Egy vasúti ér megfojtotta elvált ifju feleségét és a hullát a sínekre taszította, a közeli vonat kerekelt alá, a mely holttestet csaknem a felismerhetetlenségig összedarabolta.

A bestiális ember neve *Ujváry József* és mint váltóőr volt alkalmazva a magyarországi állomásnál. Fiatal feleségétől nemrégiben vált el törvényesen és a tegnapi naptól kezdve lelt volna köteles az asszonyt tartásdíjat fizetni.

Hogy tegnap este mi hozta össze az elvált házastársakat, még titok. Amikor azonban a fél 11 órák budapesti gyorsvonat berobogott a kolozsvári állomásra, az állomás végén levő távbaszélónál egy asszony testén gázolt keresztül.

Nyomban értesítették a vasúti rendőrséget, mely *Borbély* őrmester vezetésével a hullát a pályaudvarra hozta. A holttest darabokra volt szaggatva. Egyes testrészek szerte-szét feküdtek a pályaudvaron. A összedaraboltsághól következtetni lehetett, hogy a hullát az egyik hullát hosszába fektette a gyilkos, bizonyára azzal a céllal, hogy teljesen összevágja a lokomotív.

A pályatest mellett a fű két négyzetméternyi területen le van taposva. Itt vivia utolsó küzdőimét az asszony a bestiális emberrel.

Dr. *Frits* Béla kir. ügyész-helyettes és *Gocs* Jenő vizsgálóbíró tegnap délután szénoltak ki a helyzetre és hivatalosan konstataáltak, hogy a hullát nyakan fojtogatásból eredő foltok láthatók. *Philippi Gyula* r.-biztos, a vizsgálóbíró rendeletére még tegnap délután letartóztatta a meghalt asszony volt férjét *Ujváry Józsefet*, akinek bűnösségét minden tagadásával szemben nyíltan hirdetik az arcán levő karmolások, véraátfutások, melyek a legnagyobb valószínűség szerint az asszony utolsó erőfeszítésének nyomai.

A hullát ma délelőtt boncolják. *Ujváry* egyelőre a kézi fogdában helyezték el.

Epizódok az installációról.

(Derűs jelenetek.)

Arad, május 15.

Tegnap éjszaka — az ismerkedési estélyen — egy három óra tájban még mindig vigan voltak az urak a Központi-szálló télikertjében. Miután alaposan megismerkedtek egymással, sőt a jobb szeműek ki is ismerték egymást, a pezsgő és egyéb drága nedük kiismeréséhez fogtak. Ez sokkal nehezebben ment, mint az előbbi, mivelhogy az ismerkedők csak mintegy negyvenen voltak, ellenben pezsgőféle és másféle nedű, sokkal több van.

Vadul huzta a cigány és az urak nekieresztették a hangjukat. Ez annál jobban esett, mert ezáltal mamelukok lesznek és így nem igen lesz részük a vad csataordításokban. Pompásan enekelték azt a nótát, hogy: Nem, nem, nem, nem, nem, nem, nem megyünk mi innen el, míg a házigazda minket...

Persze Nagy Lajosnak esze ágában sem volt az urakat bunkósbotlival kiverni. Fél négyre járt az idő, amikor Gutzjahr Mihály megbontotta az asztalt.

— Elmegyek aludni, négy órakor fel kell kelnem.

— Hahaha, hiszen mire hazaérsz éppen négy óra lesz.

— Az igaz — volt a válasz — de aludni csak kell.

Ennek az igazságát végre is belátták. Az egyik megyei ur odacitálta a hajdukat.

— János, — pont hét órakor felkeltesz.

A kuruc legény megcsóválta a fejét.

— Baj lesz a felkeléssel nagyságos uram — mondta. A nagyságos urat mindig három óra hozzat kell keltegetni.

A nagyságos ur elnevette magát.

— Igazad van János. Hát tudod mit? Kezd el most a költőzést.

Es lassankint reggel lett.

A nagyközönség, a mely alaposan kialudta magát már nyolc óra tájban ellepte a minorita templom környékét. A templom lépcsőzetére is felálltak, de Hoffmann Győző, az ügyeletes rendőrtiszt elhessegette őket.

Három negyed kilenc. Riadó éljenzés. Egy szakasz lovasrendő. Sarlot Domokos főkapitány. A lovasbandérium. Szóval megérkeztek. Károlyi Gyula gróf főispán Institoris Kálmán polgármesterrel és monoklival lépte át a templom küszöbét. Itt levette a kucsmáját. Sokan azt hitték, hogy a monokliját is leveszi. De nem vette le. Ellenben levette a grófot — egy ügyes fotografus.

Hogy ki nyitotta meg a megyei közgyűlést és hogy kik vezették be a főispánt a terembe: az másutt nagyon megírva. Főleg az izgatta a közönséget, ami tulajdonképen a grófot kellett volna, hogy izgassa. Az, hogy t. i. milyen lesz a programbeszéd.

— Mindjárt meglátjuk az eskütételnél, hogy hogyan hangsúlyozza a szavakat — mondták a kíváncsiak.

Es Schill József olvasta az eskümintát. Eleinte gyönyörűen ment.

— ... hogy ő császári —

— ... hogy ő császári —

— ... és apostoli felsége —

A gróf itt megakadt. Verejték ütött ki a homlokán. Három kinos pillanat múlt el, amíg folytatta.

— Sebaj! — mondta egy függetlenségi honatya — Függetlenségi ember rendszerint megakad, ha a császárról van szó.

Lehet, hogy ezért akadt meg Károlyi Gyula gróf is — de nem bizonyos.

A vármegyei beiktatás pompásan sikerült. Károlyi Gyula gróf visszavonult titkárával, Sorbán Jánossal, az elfogadó terembe. Következtek a tisztel-

gések. Török Ferenc dr., a legfiatalabb közigazgatási gyakornok volt a kikiáltó. Hiirtelen feltárlt a fogadó terem ajtaja és Török dr., a főispán elé lépve, harsány hangon jelentette, hogy:

— Méltóságos uram, a szomszédos vármegyék küldöttsége.

Fábrý Sándor dr., Békésmegye főispánja gyönyörű és megyéjéhez híven: békés beszédet mondott.

— És most engedje meg Méltóságod, hogy bemutassam az urakat. Bemutatom Hervay Istvánt...

De Hervay István nem volt sehol. Ez persze óriási derűtséget keltett. Helyette Telbisz Károly, a temesvári polgármester hajolt meg. Kitűnően értette a helyettesítést.

A küldöttség tisztelgésénél Barabás Béla, Nemess Zsigmond és Gutzjahr Mihály is jelen voltak.

— Nézzétek, hogy tüntetnek a városiak — szölt Keresztes Gyula.

— Ne gunyolódj — mondta Barabás. — Most mi is az idegen törvényhatóságokhoz tartozunk.

Az aradmegyei gazdasági egyesület utolsó előtinek maradt a tisztelgők sorában. Am hogy csak forma szerint volt utolsó előtti, de lényegben utolsó, az alább ki fog sülni. Résztvettek a küldöttségben Vásárhelyi József, Dezső és László, Bánhidý Antal báró, Friebeisz Miklós, Czárán Márton, Gutzjahr Mihály, Haberéger György és még többen.

Vásárhelyi József mondta az üdvözlő beszédet a főispán pedig így kezdte válaszát:

— Tisztelt uraim, kedves barátaim!

Ez a küldöttség volt az első és egyttal az utolsó is, amely ebben a kitüntetésben részesült. Így lesznek az utolsókból elsők, vagy ha úgy tesszük az elsőkből utolsók.

— Van egy cigarettád Miklós? — fordult Friebeiszhez a válasz után Károlyi Gyula gróf.

— Parancsolj akár szivart is.

Es Károlyi gróf ragyogott egy közönytársaságú cigarettára, Friebeisz Miklós pedig haptákba vágta magát és szölt imígyen:

— Es most engedd meg méltóságos uram, hogy a gazdasági egyesület küldöttsége versenyegyleti küldöttséggé alakulván — kifejezze a versenyegylet szívélyes üdvözlését.

A városi installáció is véget ért és ismét megkezdődött a küldöttségek járása. Am a várossal nem olyan könnyű végezni, mint a megyével. Itt megháromszorozódott a küldöttségek száma. Es egyes küldöttségi tagok is nagy ambícióval igyekeztek lefőzni a gazdasági egyesület tagjait, akik tudvalevőleg két ízben tiszteltek. Steigerwald Alajos csak kétszer jelent ugyan meg más-más minőségben a főispán előtt, de már Weisz Márkus háromszor, Adler Andor pedig — pláne — négyszer. Valóságos Fregoli szerepet játszott. Volt iparos és kiment, hogy mint kereskedő jöjjön vissza. Volt kereskedő és a következő öt percben gyárosi ábrázatot öltött. Ugyyszólván csakis a süketnémák küldöttségében nem vett részt. A főispán pedig negyedszeri megjelenése után már bizalmas pillantásokat váltott vele. Mintha azt mondta volna:

— Ezt az urat láttam már valahol.

Végre véget ért a nagy strapa. A főispán visszavonult, hogy levesse diszmagyarját és frakkot öltön a bankettre. Aki figyelő szemmel nézte, az észrevehette gomblyuka mellett a tulipánt, ugyanazt, amely a diszmagyarján díszlett. Még ebben a lázas izgalomban sem feledkezett meg erről a virágról, amelynek Aradmegyében ő a legbuzgobb öntözője. Es ha már öntözésről van szó, hát megemlítjük azt is, hogy délután az ég is megeresztette cseppjeit. Ennek különösen a bankettezők egy része között volt kellemetlen hatása. A télikertnek fedélzete ugyanis nyitva volt és a neki buzduzt eső alaposan megnedvesítette a frakkokat. A fedélzetet erre becsukták, mire az eső megállt. Majd ismét kinyitották, mire ismét megeredt az eső. De azután vég-

érvényesen becsukták, mert elvégre az éggel nem lehet konkurrálni.

Annyian voltak a teremben, hogy a legelőbb hirtelgő lapultak.

De leginkább meglapultak azok a vidéki tisztviselők, akiktől a bankettjegy árát kérték.

— Hisz egyszer már kifizettük, — mondták méltatlankodva.

Senkise sejtse sikkasztást, egészen más történetje van ennek. A vidékiek ugyanis az alispáni hivatalba küldték a pénzeket, a cél megjelölése nélkül. Az alispáni hivatal, amely tudja, hogy mi illik egy jól nevelt hivatalhoz, egyszerűen átutalta a pénzeket az adóhivatalhoz, azzal, hogy ezeket mint letéteket kezeljék.

Persze, most kitudódott a dolog és megindítják a visszautalási eljárást. A vármegye átír, az adóhivatal visszaír... ez azonban mitsem változtat azon, hogy az illetőkön egyelőre kétszer vették meg a jegyek árát.

Sztojka József, a buzgó rendező futott fel és alá.

— Uraim, ez borzasztó! Sokan nem adták át a jegyeket, még többen pedig nem is váltottak jegyeket.

Szóval alapos deficittel végződhetik még ez a bankett.

Sztojka este hét óra tájban fáradtan tért hazafelé.

— Megyek ebédelni, — mondta.

Hát így jár egy bankettrendező. A végén ő marad éhesen és esetleg ő fizeti meg, aki nem fizetett teritékek árát.

Az installáció eseményei között följegyzésre méltó nemesak az, ami megtörtént, hanem az is, ami elmaradt.

Elmaradt mindenekelőtt a diszbankett a katonaság. A régi installációs ebédeken mindig jelen voltak a helybeli csapatok parancsnokai s a helyőrség tábornoka rendszeresen elmondott egy rövid felkészítő beszédet. Ma nyomuk sem volt a Fehér Keresztben. Az elmaradás okát ki lehet találni könnyen. A hadsereg képviselői nem akartak jelen lenni egy banketten, ahol a Kossuth nóta réme fenyeget. Pedig emiatt elmehettek volna nyugodtan, mert — hogyan történt, hogyan sem — a függetlenségi főispán installációján *együttön egyszer sem hangzott el a Kossuth nóta.*

A katonaság tehát elmaradt. De néhány megye- és városatyá érező kebelének nem ez fájt legjobban. Hanem fájt az, hogy a mai installációs közgyűléseken — szándékosan e, vagy tévedésből — *elmaradtak a tb. kinevezések is.*

Az új főispán nem nevezett ki egyetlen tb. főügyészt, tb. főorvost és tb. főjegyzőt sem.

Hát érdemes volt akkor főispánt installálni?

Eltűnt örökség.

(A Harpagon százezrei.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 15.

Szenzáció, szinte rémregényszerű örökségi ügy tartja izgalomban Kolozsvár város lakosságát. Az eset, amelynek egyes fázisait még a legnagyobb titok leple borítja, a következő:

Május harmadikán temették el Kolozsvárott Dondon József duggazdag agglégényt. Dondon József ügynökösködéssel foglalkozott. Nagy külföldi cégek számára kereskedett prémekkel, bőrökkel és rövidárukkal. Dondon igen nagy vagyont gyűjtött ezuton, annál is inkább, mert szerfölött takarékos életet élt. Sem magára, sem másra ugyyszólván egy krajcárt sem költött és egész Kolozsvár mint valami Harpagont ősmerte az öreg urat, aki benső barátságban élt az erdélyi főúri családokkal. Különösen *Telbisz László* grófnak, aki a Fejérváry-kormány idejében volt Kolozsmegye és Kolozsvár főispánja, volt jó embere Dondon József.

Halála előtt hat hónapig betegeskedett az agglagény és ebben az időben majdnem kizárólag Seress Lászlóné, Dondon barátnője és a házvezetőnő vette körül az ügynököket. Halála után Novák dr. kolozsvári ügyvéd, aki egy időben Dondon Józsefnek gyámja, most pedig hagyatéki gondnok volt, át akarta venni az örökséget. Novák dr. száznyolcvanezer korona örökségre várt, ennyinek tudta ugyanis Dondon vagyonát. Annál nagyobb volt a meglepetése, amikor Dondon hagyatékában alig ezer koronát talált. Az Erdélyi Banknál elhelyezett takarékkönyvben 270 korona 28 fillér volt, azonkívül még három, összesen 596 korona 40 fillérré szülő takarékkönyvet találtak a hagyatékban. Meglepetést keltett azonban hét takarékpénztári könyv, amelyik mindegyike *egyegy koronáról szól*, pedig Novák dr. biztos tudomása szerint ezekben a könyvekben még csak *nemrég száznyolcvanezer korona volt elhelyezve*. Ezenkívül bizonyos az is, hogy Dondon József három héttel halála előtt huszonnyolcezer koronáért Erdélyi Bank részvényeket vásárolt és e részvényeknek szintén nyoma veszett.

Novák dr. hagyatéki gondnok, hogy a gyanunak meg csak árnyéka se férközzék hozzá, az összes hagyatéki iratokat már a holnapi nap folyamán bírósági zár alá fogja helyezni. Ez annál is szükségesebb, mert az ügyben már is szigorú törvényszéki vizsgálat indult meg.

Dondon József törvényes örökösei, özvegy Mihajlovics Alajosné és Dondon Szeréna ugyanis Hédervári Lehel dr. ügyvéd, országgyűlési képviselő útján följelentést tettek ösmeretlen tettesek ellen. Seress Lászlóné és Dondon házvezetőnője, akikre a gyanu leginkább hárul, a temetést követő napon Zágrábra utaztak; letartóztatásuk legközelebb várható.

A vizsgálat azonban nemcsak a két asszony ellen folyik. Egy másik verzió szerint ugyanis a dugazda másik verzió szerint a két asszony Dondon örökségét nem ez utóbbi tüntette el, hanem maga Dondon hagyta vagyonát *egy erdélyi arisztokrata gyvr mekeire*, míg egy harmadik verzió szerint a nagy örökség egy emberbaráti testületre szállt. Miután azonban Dondonnak ily végrendeletét nem ismerik, viszont az örökség nagyon gyanus körülmények közt tűnt el, valószínűnek látszik, hogy itt büntényről van szó. A megindult erélyes vizsgálat van hivatva kideríteni, hogy az agglagénynek külön végrendekezéséről vagy pedig örökségcsempészéséről van-e szó.

A Reichsrath és Magyarország.

Mozgalom Fejérváry ellen.

(A közös pártklub sora.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 15.

Noha a politika nagy kérdései a parlamenti tárgyalások megkezdéséig nem juthatnak kellő megnyilvánuláshoz, mégis erősen foglalkoztatják a pártköröket, ahol mostanság az egész politikai élet koncentráliódik. Magát a kormányt egyelőre az Ausztriával való megegyezés gondjai foglalják el, míg a képviselők meddő személyi és másirányú kombinációkkal töltik az időt. Egyedül a sajtó által megbolygatott német szövetség ügye okoz gondot az illetékes köröknek.

A kormány tervei.

Ma délután négy órától esti nyolcig Kossuth Ferenc lakásán minisztertanács volt, melyen a kabinet valamennyi tagja résztvett. Wekerle miniszterelnök referált bécsi utjának eredményéről, megbeszéltek

az országgyűlés ünnepélyes megnyitásával kapcsolatos teendőket, az újabb kinevezéseket és a kínai reformbizottság fogadását, valamint szóbakerültek a függőben levő kérdések, a külföldi vámszerződések és az autonom vámtarifa dolgában. A kormánynak az a terve, hogy gyors egymásutánban letárgyalatja az indemnit, az ujoncjavaslatot, a külföldi kereskedelmi szerződéseket, a magyar-horvát pénzügyi egyezményt, az 1905-6. évi költségvetéseket és megválasztatja a delegációt és a kvótabizottságot, úgy hogy június 12-ére a delegáció összehívható legyen és a kvótaküldöttség is június elején hozzáláthatson a munkához. A mai minisztertanács véglegesen megszövegezték a trónbeszédet és Wekerle ismertette a Wedel gróf német nagykövettel folytatott beszélgetés részleteit.

A Fejérváry-kormány elítélése.

A M-g írja: A képviselőház nem térhet egyszerűen napirendre a Fejérváry-Kristóffy-kormány eljárása fölött. Ebben a tekintetben a kormány tudunkkal semmi irányban nem vállalt kötelezettséget. Ugy értesülünk, hogy a koalíciós pártok részéről részletes határozati javaslat be-terjesztése céloztatik, a mely az országgyűlés álláspontját és a törvénytelen kormány alkotmánysegéseinek elítélését kimé-ritő formában fogja precizirozni. A pártok annak idején foglalkozni fognak a kérdéssel és azt egyértelmű megállapodással fogják eldönteni.

Hohenlohe a magyar viszonyokról

Bécsből táviratozzák: A képviselőház mai ülésének megnyitása után Hohenlohe herceg miniszterelnök elmondta kormányprogramját, amelyben az általános választói jog hívének vallotta magát. Szerinte a választói jog arra hivatott, hogy Ausztria nemzetiségi békéjét biztosítsa, vagy ahhoz jelentékenyen hozzájáruljon. Ezután a Magyarországgal való viszonyról szö-
— Azt hiszem, mondotta, mi csak örömmel és rokonszennvel fogadhatjuk a Magyarországon helyreállott alkotmányos viszonyt, hiszen ezáltal új erőre kaptak azon intézményeink, amelyek a közös ügyek szempontjából állanak fenn. Éljen a monarchia két állama közötti viszonyt oly alapokra helyezni, mint annak a két, gazdaságilag és anyagilag annyira egymásra utalt, évszázados történeti mult által egymáshoz kötött és egy uralkodó alatt levő államok között lenni kell.

Az ez időszert fennálló jogi helyzet-ről hivatali elődöm ez évben már szólt. En elismerem, hogy mindkét részre nézve fölötte hasznos volna, ha az eddig fennállott bizonytalanság megszűnne és a folytonos rendeletek helyébe állandó rend lépne. Bejelentem a Háznak, hogy ebben a tekintetben a két állam között megegyezés áll fenn. Tárgyalások folynak, hogy mindazon kérdések dolgában, amelyek a helyzetre való tekintettel nyílt kérdéseknek tekintendők, megegyezést hozunk létre és így megszilárdítsuk az Ausztria és Magyarország közötti viszonyt a kölcsönös érdekek szempontjából megfelelő alapját. A megegyezésnek az egész vonalra kell kiterjednie és a fennálló viszonyt semmi szín alatt sem szabad a mi kárunkra módosulnia.

A kormány mindezen kérdésekben a Reichsrattal állandó érintkezésben fog állani és a Reichsrat mindenkor abban a helyzetben lesz, hogy törvényes befolyását gyakorolhassa. Hozzájárulása nélkül semminemű változás nem fog megtörténni és biztosítom az urakat, hogy a kormány a tárgyalások folyamán Ausztria érdekeit a legnagyobb tetterővel fogja képviselni.

A miniszterelnök után Sternberg Albert gróf mondott igen érdekes beszédet:

— A magyar kérdés — mondotta, — sokkal fontosabb a jelen pillanatban, mint a választói jog kérdése. A magyarok mindig Ausztria igaz barátainak mutatkoztak veszély idején. A mi magyar politikánk főhibája, hogy a magyarokkal mindig mint ellenségeinkkel bántunk. Mi Magyarországot külpolitikánkban és az osztrák kabinet politikája által állandóan brutálisan sértettük. Nem lehet tagadni, hogy a Maros és Körös partjáról mindig a szabadság erős szellője hatolt Ausztriába, míg a magyaroknak Ausztria révén sok szenvedésben volt részük.

Nem lesz közös pártkör.

A politikai hirgyártók sokat beszélnek most arról, mintha a koalíciós pártok körében azzal az eszmével foglalkoznának, hogy a különböző pártkörök fentartása mellett egy közös klubot is létesítsenek, amelynek az lenne a titkos célja, hogy a szövetkezett pártok későbbi egybeolvadásának útját előkészítse. Ebből a hirből egy szó sem igaz; a szövetkezett pártok megtartják egymás iránt a legteljesebb bizalmat és gondosan ápolják a bajtársi viszonyt, de egybeolvadásról senki sem álmodozik, tökéletesen elég lévén a kitűzött közös célok elérésére az a kapcsolat, melyet a pártok összeségének bizalmával rendelkező kormány képez a pártok között.

A német szövetség ügye.

A „Politische Correspondenz“ jelenti: Politikai körökben biznak benne, hogy azon rossz hatás, melyet a sajtó egy részeinek hármasszövetség-ellenes támadásai keltettek, csakhamar el fog enyészni, miután a magyar kormánykörök nemcsak teljesen távol állanak e támadástól, hanem Kossuth kereskedelmi miniszter ma kétséget kizáró módon publikálta, hogy a német szövetséget nemcsak politikai, de gazdasági szempontból is megfelelőnek tartja az ország érdekeit illetőleg. Találón uttal arra Kossuth, hogy a legutóbbi sajtótámadásoknak csak epizodikus jellegük van és sem itt, sem Németországban kellemetlen utóhatásuk nem fog visszamaradni. A magyar államférfiak hagyományos és mindig bebizonyult királyhűségénél fogva mérvadó körökben fölöttébb sajnálatosnak tartják, hogy a sajtótámadások épp abban a pillanatban látnak napvilágot, amikor a német császár meglátogatni készül királyunkat. Kétségtelennek tartják azonban, hogy úgy Wekerle miniszterelnök változatlan külpolitikai magatartásunkról szóló nyilatkozata, mint Kossuthnak már említett kijelentései teljesen fölöslegesen felmerült incidenst végképen lezárják.

A horvátok és nemzetiségek.

A horvát nemzeti párt teljes letörése — amely tegnap a tartománygyűlési elnökválasztásnál nyert frappáns kifejezést, amennyiben az évtizedek óta uralmon volt

nemzeti párt még jelöltet sem mert állítani, s a magyarbarát rezolucionisták fényes győzelmet arattak — nagy örömet okozott a politikai körökben. Most már, amikor Horvátországban is a magyar barát politika hódított tért, s ezzel Horvátország megszűnt Ausztria eszköze lenni, fokozottabb mértékben biznak az új rendszer megerősödésében.

A Horvátországban elért sikerrel szemben lényegesen leszáll az értéke annak a különben sem félelmes veszedelemnek, amely a magyar parlamentben a nemzeti-ségi képviselők részéről fenyegetik az új rendszert. A nemzeti-ségi képviselők egyesülése immár befejezést nyert ugyan, de ez a koalíció nem szándékozik erőteljesebb agresszivitást kifejteni, aminek bizonyága az is, hogy az a külön felirati javaslat, amelyet a nemzeti-ségi szokás szerint most is be fognak nyújtani, semmivel sem megy túl az eddig benyújtott hasonló javaslatokon; s a nemzeti-ségi elállottak attól a szándékuktól, hogy hosszabb felirati vitát folytatnak; mindössze 4—5 szónokkal fognak részt venni a vitában és körültekintő óvatossággal tartózkodni fognak a magyar nemzeti érzékenység megsértésétől.

Négy pótválasztás.

(Tagányi István mandátuma.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 15.

Az általános választásokon a mandátumért folytatott harc igen sok helyen maradt meddő. Ot kerületben teljesen megihusult a választás, sokban pótválasztásra került a sor. A mai napon négy pótválasztás folyt le, ismét három győzelmet hozván a függetlenségi pártnak. A képviselőt küldő kerületek közül ma folyt le a szegszárdiban is a választás. Itt tudvalevőleg a szociálista jelölt három szavazata miatt került újabb küzdelemre a sor.

A mandátumokért folytatott harcokról a következő tudósítás számol be:

Szegszárdról jelentik: Ma volt Szegszárdon a pótválasztás Boda Vilmos volt orsz. képviselő és Szabó Károly alsónyeki ref. pap között; mindketten függetlenségi párti jelöltek. A pártok a szavazáshoz rendben vonultak fel. A szavazást a Szabó-párt kezdte meg. A rendet 100 lovas, 100 gyalogos katona és 32 csendőr tartotta fenn. Délután 4 órakor a szavazatok aránya a következő volt: Boda: 429, Szabó: 480. A szavazás csak a késő esti órákban ért véget. A végeredmény a következő:

Boda kapott	1032
Szabó	1215

szavazatot. Eszerint Szabó Károlyt 188 szótöbbséggel képviselővé választották.

Török-Kanizsán ma volt a pótválasztás Tallián Béla pártonkívüli és Ilies Brankó nemzeti-ségi közt. A küzdelem igen hevesnek ígérkezett. Délig leszavazott Talliánra 119, Iliesre 115 szavazó. Mikor a zárórát kitűzték, Talliánnak 286 többsége volt. Ot órakor az egyik kihirdette az eredményt, mely szerint Tallián Bélát 288 szótöbbséggel megválasztották.

Csákován Dobroszlav Péter dr. függetlenségi és Brebán György román nemzeti-ségi közt ma volt a pótválasztás. A román Brebán párti választók a Gotterhalte hangjai mellett vonultak fel. Dél előtt 11 óráig Dobroszlávnak 532, Brebánnak 90 szavazata volt. A választás eredmé-

nyeként Dobroszlávot 322 szótöbbséggel megválasztották.

Bégaszentgyörgyön heves küzdelem folyt le Papp Géza pártonkívüli és Kardos Samu függetlenségi jelölt között. Kardos Samut 235 szótöbbséggel képviselővé választották.

A szászhermányi kerületben, ahol a függetlenségi párt jelöltje tudvalevőleg Tagányi István dr. aradi ügyvéd, elkeseredetten folyik a pótválasztási harc. A pótválasztás ügyében ma a hétfalusi választópolgárok Csernafaluban nagy gyűlést tartottak, a melyen az egész intelligencia jelen volt. A közgyűlés tárgyál Kossuth Ferenc, Darányi Ignác és Szerényi József ama levele szolgált, a melyet a hétfalusiakhoz intéztek, felhíva őket, hogy Tagányi függetlenségi jelölttel szemben Csuppony Vilmos szász jelöltre szavazzanak, mivel a Zakariás János országgyűlési képviselő vezetése alatt álló brásóli szövetségeit ellenzék paktumot kötött a szászokkal.

A közgyűlés a legerélyesebben tiltakozott Zakariás képviselő eljárása ellen s úgy Zakariásnak, mint pártjának egyhangulag teljes rosszalását fejezte ki és táviratban értesítette Kossuth Ferencet, Darányi Ignácot és Szerényi Józsefet, hogy ők, mivel a paktumról külön-külön jött létre, és így őket tudtuk nélkül eladták, Zakariás pedig önhatalmúlag járt el, nem engedelmessékednek a felhívásnak, hanem Tagányi függetlenségi képviselőjelöltre szavaznak. Kossuth és Darányi ama kijelentésére nézve, hogy a becsület és a jellem megköveteli, hogy a szász jelöltre szavazzanak, azt válaszolta a körülbelül háromszáz tagból álló gyűlés, hogy ezt a kijelentést Kossuth és Darányi csak valótlán információ alapján tehette. Hétfaluban nagy a felháborodás Zakariás és pártja ellen.

HIREK.

A tömeg-hangulat.

Arad, május 15

Jó lesz előre becsátani, hogy nem politizálunk, sőt ezuttal a közérdeknek se vagyunk rendes prókatorai. Tisztán a tömeghangulatról írunk, annak egy megnyilatkozását vetjük papírra.

Tudományosan talán kevésbé művelt, de módfelel érdekes a tanulmányozásra az, a mit tömeghangulatnak neveznek. Hogy az ember miként érez, mint gondolkozik, mikkel lehet az érzésére hatni, az érzéseket belőle kiváltani: az körülbelül ismeretes. Minden jobb képviselő jelölt tisztában van vele. Hanem mikor az egyes emberek tömeggé keverednek, akkor az érzésük világa, a gondolatuk valami különös egészszé alakul át, — a mi egészen más, mint az egyes ember hangulata.

Megfigyeltük a tömeghangulatot a mai installáció alatt. Kétségtelen: fényes, lelkes, impozáns s bizonyára a bensőséget se nélkülöző ünnep volt. De a kik az ünneplésnek az éljenzésben megnyilatkozó részét figyelték meg, azok azt vették észre, hogy a tömeg ezekkel ép a főispánnal, az események első személyével szemben farkadott leginkább. Az utána jövők közül Barabás Béla, Urbán Iván, majd Lázár Zoárd látásán kitört az éljen, míg őt ez inkább csak az aktusok alatt érte, az utcán kevésbé.

Természetesen, arra ebből nem lehet következtetést vonni, hogy népszerű lesz-e a főispán vagy nem. A

tömeg első impressziójáról van csak szó, — s az elmaradt, vagy betegesen halk éljenek azt mutatják, hogy ez az első impresszió nem volt a legkedvezőbb.

Bizonyára az is okozta ezt, hogy a főispán még ismeretlen ember Aradon s a föllépése is egyszerűbb, hogy sem az ováció kiváltására magában alkalmas lenne. De van talán egyéb oka is, a mihez kényes hozzászólni — lévén a főispán magánügye ép oly szent, mint másé — de minden tendencia nélkül, pusztán a történelmi igazság, s a tömeg hangulatának illusztrálására följegyezhető.

S ez — a monokli. Másutt ez természetesen viselet; Angliában például Chamberlain is viselte, anélkül, hogy föltűnőt találtak volna benne. A francia kamara számos tagja is viseli, a népszerűség veszélyeztetése nélkül. De nálunk a monokli a mágnások karakterisztikonjává s ennek révén a demokraták előtt tagadhatatlanul ellenszenvenessé lett. A nép a kaszinók urait, az ös-dzsentriket képzei el monoklival, s e miatt a monokli első látása azt is antipatikussá teszi, a ki talán az egyik szemének gyöngesége miatt viseli.

Ugylátszik tehát, hogy a monokli (s talán az, hogy a monoklit egy gróf viselte) okozta, hogy a tömeg az első látásra nem tudott fölmelegedni. Ennek természetesen mélyebb jelentősége nincs, s csupán a tömeg érzelmvilágára jellemző. Egyébként a főispánok sorában volt már, a ki monoklit viselt: báró Vojnics István, a ki Bács megye főispánja volt, s a ki a monoklija dacára, vármegyéjében nagy népszerűségre tett szert. Ha ma talán nem így nyilatkozott meg az utca — még itt is úgy lehet.

— **Uj államtitkár.** A hivatalos lap mai száma közli: Magyar igazságügy-miniszterem előterjesztésére dr. Imláng Konrad budapesti ítélőtáblai tanácselnököt az igazságügy-miniszteriumhoz államtitkárrá kinevezem. Ferenc József s. k. Polónyi Géza s. k.

— **Csáky Albin vejét elmozdították.** Nagy feltűnést keltett Hertelendy Lászlónak, Csáky Albin gróf vejének közalapítványi igazgatóvá való kinevezése. Mielőtt Budapestről táviratozzák, az új kormány Hertelendyt fölmentette állásától és az állást, minthogy arra semmi szükség nincsen, meg fogja szüntetni.

— **Az Acsev. új vonala.** Az Arad-csanádi egyesült vasutak igazgatósága a Szegedi Híradó értesülése szerint új vonal letesítését tervezi. A terv szerint az új vonal a szőregi vasútállomástól az ujszegedi állomásig vezetne s az építendő szegedi közúti villamos vasúthoz szolgáltatna összeköttetést oly módon, hogy a szőregi vasut az ujszegedi hídfőnél a villamos vasútnak mintegy folytatását képezné. Az új vonalon a személyforgalmat motoros vasúttal, a teherszállítást pedig rendes tehervonattal szolgálják. A motoros a személyforgalmat egyelőre félóránkénti indítással bonyolítaná le, de később, ha szükségesnek mutatkoznék, gyakrabban is indítanak kocsikat. A terv keresztülvitele érdekében Vásárhelyi Béla elnökgazgató, Sármeroy Endre főfelügyelő és Storck mérnök tegnap délelőtt érkekezést folytattak Lázár György szegedi polgármesterrel, akinek bemutatták az

uj vasut terveit s bejelentették azt is, hogy az új vasut mentén levő földeket megvásárolják és Ujszegeden a forgalomnak és szükségnek megfelelően *nagyszabású gabonarakárt létesítenének*, továbbá a szükséghez képest *léptetnék az ujszegedi tiszapartot is*. A terv illetékes körökben nagy érdeklődésre és tetszésre talált.

— **Kezdődik a sorozás.** Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter leiratot intézett *Arad megyéhez és Arad városához*, amelyben utasítja a hatóságokat, hogy az 1905. állításkötelesek sorozására vonatkozó előzetes intézkedéseket megtegyék. A sorozás valószínűleg *június hó 11-től július 14-ig* fog megtartani, ha addig az országgyűlés megszavazza az ujoncokat.

— **A püspöki bérmálás elmarad.** Az idei bérmálás — mint értesülünk — *Dessewffy Sándor* megyés püspök betegsége és *Németh József* püspök nagy elfoglaltságára való tekintettel, *teljesen elmarad.*

— **Millió sikkasztás.** New-Yorkból táviratozzák: A Mutual-társaság egyik hivatalnok, *Field*, *egy millió dollár sikkasztása után megszökött.*

— **Egy uraló lány öngyilkossága az utcán.** Budapestről jelentik: A Kis János-utca 4. sz. háza előtt tegnap éjjel valamivel négy óra után egy 18—19 évesnek látszó, barna hajú uraló lányka *hálatékon lőtte magát.* A lövés zajra az előbb még teljesen néptelen utca hirtelen megtelt járókelőkkel, akik a vergődő, eszméletlen életunthoz kihívták a mentőket. Mire azonban megérkeztek, a boldogtalan teremtes *kiszáradt.* A rendőrség, amely hamarosan szintén kiszállt az öngyilkosság színhelyére, megindította a nyomozást kiletének megállapítására, eddig azonban sikertelenül. Zsebében vékonyra összehajtogatott papírszelvényt találtak, rajta ez a néhány meghatározó sor:

Hogy ki vagyok, ne keressék,
Hogy kiélt tettem, ne kutassák,
Kérem, hullám békén hagyják,
Szegény testem ne borcolják,
Tettem oka ismeretlen,
Titkom más világra vittem.

Ezenkívül egy két koronára kiállított postautóványszelvényt találtak nála, amelyet *Agó Lajos* adott fel Marosvásárhelyen, továbbá egy *Erzsike* megszólítású és *Jeager János* aláírású levelet, amely azonban közönséges dolgokról szól. Zsebkendőjére A. K. monogram van ki varrva. A főkapitányság táviratilag megkereste a marosvásárhelyi rendőrséget, nyomozza ki az öngyilkos uraló lányka kiletét, családi körülményeit és szomorú teltének okát. A holttestet a törvényszéki orvosi intézetbe szállították.

— **Török erkölcsök.** *Konstantinápolyból* jelenti a berlini Lokalanzeiger: *Medinne* államügyészt, kit Tripoliszba küldtek, hogy *Dzsamil* pasa ellen a vizsgálatot vezesse, az utóbbi megtagadta, késsel a torkába szurt és súlyosan megsebesítette. Egy másik verzió szerint *pasa keresztülharapta az államügyész torkát* és az ügyész szörnyet halt. Amikor ez a hír Konstantinápolyba megérkezett, a szultán táviratilag elrendelte, hogy *Dzsamil* pasát *azonnal akasszák fel.* Valószínűleg ugyanez a sors fogja elérni *Abdur Rezak* pasát, a szultán volt főszertartásmesterét is, kit az ismeretes gyilkossági affér miatt szintén Tripoliszba száműzték.

— **Tullpánkert Világoson.** Világos községnek és környékének hőlyei az országjárta megindult tulipán-mozgalom hatása alatt elhatározták, hogy megalakítják a világosi tulipánkertet. Az alakuló nagygyűlés e hó 20-án dél-

után négy órakor lesz *Bódi József* világosi i-
kolaigazgató lakásán.

— **Románok a magyarság ellen.** Budapestről táviratozzák: A *Figyelő* jelenti: A belügyminiszteriumhoz érkezett jelentések szerint, a délvidéken a román nemzetiségi izgatók a legszemérmetlenebb módon folytatják a magyarság ellen irányuló bujtogatást és aknamunkát. *Andrássy Gyula* gróf ezért ma táviratilag utasította *Temes* és *Krassószörényvármegyék* alispánjait, hogy a nemzetiségi mozgalmak körül szerzett tapasztalataikról tegyenek kimerítő jelentést és saját hatáskörükben intézkedjenek a bajok orvoslása iránt. *Joanovich Sándor* és *Fialka Károly*, a két nevezett vármegye alispánjai, akik *Károlyi Gyula* gróf installációján Aradon időztek, a bankett idején kapták meg *Temesvárról* és *Lugosról* hivatalaik távirati értesítését a belügyminiszter távirati rendeletéről.

— **Mérsékelt áru menettérti-jegyek Herkules fürdőbe, és pünkösdi kirándulások.** A magyar királyi Államvasutak városi menetjegy irodája *Temesvár, Belyáros Losonczy-ter 9.* (Gazdaudvar) a június 2-án *Temesvárról* délután 2 49 órakor induló gyorsvonathoz 48 % os menettérti-jegyeket szolgáltat ki, pünkösdi vasárnap pedig hasonló kedvezményvel az *Temesvár—Báziás—Orsova—Herkules fürdő—Temesvár* vonalra kerülnek jegyek kiadásra. Ezen időtartamra mérsékelt áru szállodai- és ellátási szelvények is kiadásra kerülnek. Bővebb felvilágosításokkal fenti menetjegyiroda szolgál.

— **Hajhullás ellen használjon Perolin!** 1 üveg 1 kor. Vojtek és Weiszlál. 112

NAPIREND.

Május 16. Szerda. Róm. kath. naptár: Nep. János. — Protestáns naptár: Peregrin. — Görög-keleti naptár (május 3.): Timon és Maura. — A nap két 4 óra 24 perckor, nyugszik 7 óra 29 perckor.

Időjárás. A központ meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Sok helyütt csapadék, zivatarok, később hűvösebb.

Május 16. Az aradi izraelita jótékony nőegylet közgyűlése (Hitközségi épület.)

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.

Budapest, május 15

Amerika % magasabb. Kínálat és vételkedv körül-
tölt. Elkelt 12,000 métermázsa buza 5—10 fillérrel olcsóbb
árakon.

Az árak 100 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	16.20—16.22
Rozs októberre	13.38—13.40
Zab októberre	12.90—12.92
Tengeri májusra	13.20—13.22
Tengeri júliusra	13.40—13.42
Buza májusra	15.80—15.82
Új tengeri 1907-re	11.56—11.58

Északi tőzsde.

Buza októberre	16.08—16.10
Rozs októberre	13.28—13.30
Zab októberre	12.76—12.78
Tengeri májusra	13.02—13.04
Tengeri júliusra	13.28—13.30
Buza májusra	15.72—15.74
Új tengeri 1907-re	11.44—11.46

Iránzat lanya.

Állam- és városi tőzsde.

Oszták hitelrészvény	889.70
Magyar hitelrészvény	821.50
Leszámitolóbank részvény	509.—
Rima-Murányi vasmű részvény	583.75
Oszták-magyar államvasuti részvény	680.50
Közuti vasut	588.50
Városi villamos vasut részvény	322.75
Erzsébet szanatórium sorsjegy pénzben	9.75
Erzsébet szanatórium sorsjegy áruiban	10.75

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Május 15. —

Magyar előrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilo-
grammon felül sulyban 120—122 fillérig; Öreg közép pá-
ronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fia-
tal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 126

—128 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilo-
gramm terjedő sulyban 128—130 fillérig; fiatal könnyű pá-
ronként 250 kilogramm terjedő sulyban 123—130 fillérig.
Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül
sulyban 124—126 fillérig; közép páronként 240—260 kilo-
gramm terjedő sulyban 121—123 fillérig; könnyű páron-
ként 240 kilogramm terjedő sulyban 120—121 fillérig.
A hizott sertésüzlet iránzata: Elénkebb.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, május 15.

Naponta csapadékos az időjárás, s hasonló értesülések jönnek az ország minden részéből. Egyébként már egy kissé, ha nem is sok, de elég volna a jóból, mert a vetések tul buiák, s féltő, hogy a sok eső esetleg bszjt okoz. Most már igen üdvös volna a jó, állandó száraz idő. A gabonaüzlet lanya, az árak buzában 10, tengeriben 30 fillérrel estek. További iránzat bizonytalan.

Elkelt a mai hetiplacon:

600—700 mm. buza	15.20—15.40
200—240 mm. tengeri	13.40—13.60
Névl. jegyzés rozs	12.00—12.20
" " árpa	13.40—13.60
" " zab	14.10—14.20

— **Bécsi vágómarhavásár.** Bécs, máj. 14. A mai vásárra felhajtottak 3481 magyarországi, 487 galíciai és 1097 németországi, összesen 5065 darab marha, melyek között 3507 ökör, 773 bika, 644 tehén, 51 bivaly volt. — A vásár a nagy felhajtas miatt nyomott hangulatban kezdődött és szűk határok között mozgott lanya iránzattal. Az árak a mult hetéhez képest 2—3 kor. ral estek. Jegyeztek: Magyar hizott ökör 60—76 K., legjobb minőségű 80—K., galíciai 70—82 K., legjobb minőségű 90 K. német 66—84 K., legjobb minőségű 90—100 K., Bika és tehén 52—82 Bivaly 60—62 K. Minden elősulyban métermázsánként fogyasztási adó nélkül.

IDEGENEK ARADON.

— Május 15 —

Központi szálloda. Pászthy Kálmán honvédműszerezdes Szeged. — Czerik János főállatorvos Szeged. — Suhajda Antal jegyző Barakony. — Kuntz Miksa gyáros Berin. — Bark I. dr. orvos Kattonya. — Gherba Gusztáv jegyző Pankota. — Suhajda Lajos jegyző Banasd. — Hirschl Armin utazó Budapest. — Steiner Henrik és Miksa műkereskedők Budapest. — Székely Gyula kereskedő Tolbatamási. — Link István utazó Budapest. — Floderer Sándor segédvegyész Magyaróvár. — Radványi Sándor utazó Budapest. — Neber S. utazó Pozsony. — Eckelsberg József utazó Bécs. — Koch József utazó Budapest. — Kiehauser Pál utazó Grác. — Braun Lipot utazó Budapest. — Stern Hermann kávé Nagyvárad. — Mih Géza utazó Budapest. — Schwarz Izidor maganzó Nagyvárad. — Braun Ignác utazó Bécs. — Reich Jakab utazó Bécs.

Nádor szálloda Exner Kornél dr. min. titkár Budapest. — Tomicza L. könyvelő Tótvarad. — Janda Ferenc kereskedő Brunn. — Duntrievics György konyhakertész Miskolc. — Fuchs Bernát kereskedő neje Zöldes. — Rob György körjegyző Kishalmagy. — Bandi Kálmán könyvelő Soborsin. — Koef Miklós lelkész Totarest. — Hermann K. ügynök Prossnitz. — Székely Aron m. kir. állatorvos Nagyhal-magy. — Kőrösy Lajos utazó Budapest. — Spény Arpád hivatalnok Budapest.

A haj ápolása. A hajhullás leggyakoribb okainak egyike, mint azt már a világ leghíresebb bőrgyógyásza is bebizonyították, a fejbőr korpa képződés. Ezen kellemetlen betegségben szenvedők a legrovidebb időn belül teljesen megkopaszodnak, miután a fejbőr korpa képződés a hajtalajt meglazítja és a haj gyökereit kiszáritja. Számtalan hazai és külföldi orvos ajánlja a „Petrolin hajszeszt” és ezekre menő elismerő levélbizonyítja, hogy néhányszori használat után megszüntet mindennemű haj-

betegséget, megátolja az őszülést és meglepő módon elősegíti a haj újra növeését. Vásárlásnál a fenti védjegyre tessék szigorúan ügyelni. Minden más e néven forgalomba hozott hajszesz csak silány, ártalmas utánzat. Kapható az egyedüli készítőknél: **Koráni és Wachsmann** drogeria és cosmetical laboratorium, Szabadka.

Főraktár: Földes Kelemen gyógyszerész urnál. 1309

Magy. kir. szab. osztályosorsjáték

Az 1906. május 23. és 25-én kezdődő

XVIII. sorsjáték

I. osztályának

huzására szóló sorsjegyek nálam már kaphatók.

Az eredeti arak a következők:

Egy $\frac{1}{1}$	1. osztályu sorsjegy	12 kor.	— fil.
Egy $\frac{1}{2}$	1. osztályu sorsjegy	6 kor.	— fil.
Egy $\frac{1}{4}$	1. osztályu sorsjegy	3 kor.	— fil.
Egy $\frac{1}{8}$	1. osztályu sorsjegy	1 kor.	50 fil.

Sorsjegyek dus számválasztékban kaphatók, — többek közt a következő számok:

47767	47771	76837	76842
$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{2}{2}$
25778	25800	99354	99373
$\frac{4}{4}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{4}{4}$
11956	11975	36051	36060
$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$
50763	50773	55810	55824
$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$
92630	92636	92642	92650
$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$

Az 1903. július 15-én
eszközölt huzás alkalmával az általam
eladott

36051. szám tizenötezer

koronát; az 1905. április hó 15-én eszközölt huzás alkalmával az általam eladott

36053 szám ötezer

koronát, végre a f. évi február 14-én tartott huzás alkalmával az általam eladott

99354. szám tizezer

koronát nyertek. Ezekon kívül számos 2000, 1000 és 500 kor. nyereményeket fizettem ki.

Walfisch Armin

bank- és váltó-üzlete Aradon.

Alapított 1875. évben.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Helybeli és megyei telefonszám 129.

CSARNOK.

A művész.

Irta: Peterdi Sándor.

[1]

A szorgoskodó mosóné abbahagyta egy percre a munkáját és bekiáltott a másik szobába.

— Van jó dolgok odabenn! No nézze meg az ember, micsoda lármát csapnak! Csönd legyen, ha mondom! Julis, jobb lesz, ha a kézimunkáddal foglalkozol egy kicsit!

Azán dörzsölte tovább a ruhát, de magában bosszusan dörögte.

— Az a kócos egészen elbolondítja ezt a leányt. Már mégis csak kiteszem a szűrét!

Az erélyes rendreutastásra a szobában rövid időre csend lett, de csakhamar újra ki-tört a zivaj. A kócos kiabált, a csitri kacagott. A kócost tisztességes néven Fodor Jánosnak hívták, foglalkozására írrok valamelyik ügyvédi irodában, és — költő. Reggeltől estig

körmöll a sommás kereseteket és egyéb beadványokat havi 50 koronáért, este pedig verseket ír. Pánzt ugyan költeményeiért vajmi keveset lát, de csengő dalait, gördülékény sonettjeit a közönség szívesen olvassa és így már némi hírnévre vergődött. Egyebekben huszonkét éves, villogó szemű, fekete-hajú gyerek és a mosóné egyik szobájának albérlője. Ha irodai munkáját elvégezte és ha nem rágja a tollat, hogy kiszorítson belőle egy-egy költeményt, házasszonyának Juliska nevű leánya körül lebzsel, aki még csak tizenhat éves, miért is joggal tarthat igényt a dédelgető csitri névre.

A kócos és csitri épen együtt vannak.

— Nagyszerű volt Juliska, becsületesem mondom, nagyszerű! Hiszen maga kész művész! Az Isten áldja meg, ugyan szavalja el még egyszer a költeményemet. Csak kérem, a sorok végén ne nyelje el, mert nem Kugler-bonbonok és rózsabimbót is megszegyenyítő szájacskáját ne restelje egy kissé jobban kinyitni, hadd csengjen tisztábban bársonyos hangja. Na! rajta, édes csitri nagysád!

És addig-addig nógatta, biztatta a leányt, míg az egy kissé huzódózva, kissé pironkodva, de még egyszer elszavalta „A királylány panasza”-t, Fodor János költeményét. Amint neki-bátorodott, arca kipirult, szeméi tágranyitlak, hangja hol könnyed csicsérgő, hol pajzán, hol pedig fájdalmas, panaszos volt és a szerencsétlen királylány sorsát annyira átérzte, hogy lassankint könyek lopódtak szemébe.

— Micsoda tehetség! — bömbölt szenvedélyesen a kócos. Ez a szenvedély, ez a szív, ez a melegség! Juliska! esküszöm, hogy leugrom a Bazilika tetejéről, ha magából művész nem lesz. Ha az öreg Ferencváros csak sejtené is, micsoda kincset rejteget falai között, már rég felvetné a büszkeség! De sebj! Ami nem volt, még meglesz!

— Ugyan Jankó ne kiabáljon...

— De kiabálók! — lelkesedett a fiú; van rá okom! Meg kell tudni a világnak, hogy ez a ház valamikor a művészet Mekkája lesz.

— Megbolondult... Jankó... kacagott a leány.

— Még nem; de ha ki nem találom valami okosat, akkor nem állok jól magamért! Juliska, magából művésznőt csinálunk!

Azzal belemélyesztette kezeit az üstökébe és nekilódult. Am a szoba ily merész sétákra nem volt alkalmas, a harmadik lépésnél a kócos falat ért, kénytelen volt tehát megfordulni. Juliska kacagva lépkedett a saját tengelye körül forgoló Jankó után és minden mozdulattal jókedvűen utánozta.

A mama haragosan nyitotta reájuk az ajtót.

— Mi lesz már itt! Olyan lármát csaptok, mintha egy ezred katonaság egrecérozna! Héj, kócos, mi lelte? Talán elmentek hazulról a felső emeleten?

Jankó megállt.

— Novákné asszonyom?

— No nézd, hogy rámküldt! Mi baj?

— Novákné asszonyom! Tudja e, mi lesza maga leányából?

— Ugyan mi, maga széllel bélelt.

— Mi? Művész! Hirdetni fogja a költők magasztos ígért, ahol megszólal, templom lesz az a hely, varázserője a beszéd és önmagával tehetetlen az az ajtatosan hallgató közönség. Tháliát fogja szolgálni.

— Micsoda?! Az én leányom nem fog szolgálni senkit...

— És mint a művészet felkent papnője, hirt és dicsőséget szerez a hazának, fényt, gazdagságot önmagának! Amiként pedig most leborulok előtte én, a szürke veréb, az egyszerű, szerény költő, úgy fognak hódolni előtte koronás fejedelemek...

Novákné komolyan megjédt.

— Teremtő Jézuskám! — sikoltott az asszony és összecsapta a lugos víztől felmárt kezét — ez megbolondult. Juliskám, szaladj a házmesterért.

— Nem vagyok én bolond, Novák mama, — nevetett a fiú és felkelt térdelő helyzetéből, csak egy kicsit mókáztam. De most komolyan beszélek; ha jót akar, adja színészpályára a leányát. Taníttassa...

— Van is nekem arra pénzem. Juliska el fog járni a Kovácsnéhoz, ott ingyen kitanulja a virágcsinálást, aztán néhány év múlva kereshet havonként 40-50 koronát. Ha megbecsüli

magát és szorgalmas lesz, lassankint összerakhat annyit, hogy saját üzletet nyithat. Az én leányomból nem lesz komédiásné, hogy bukfeneket hányjon, meg a kötélén ugráljon...

— Bukfencet hányni! kötélén ugrálni! Hab, Jupiter, hol vannak kénkőves villámaid ez istentelen beszéd megbüntetésére! Jó asszony, díesó Novák mama, minden szennynek és piszoknak kérélehetetlen pusztítója, a tekenők korlátlan ura és az én párfájtrikító háziasszonyom, nem volt még maga a színházban? Tjeatrumba, de nem cirkuszbódében...

— Volt a kánya! Nem szegény embernek való az! És azért még egyszer mondom — — Jézuskám! felforr a ruha!

(Folytatása következik.)

NYILTÉR.*

Limbeck János és fia

első magy. kir. szab. érckoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Özv. Wolf Sándorné szül. Kocsis Mária, ugy fia Béla, menyje Keer Katalin, nemkülönben az alólírottak nevében fájdalomtelt szívvel tudatja a forrón szeretett férj, illetőleg édes apa, apos, testvér, sógor és rokon

WOLFF SÁNDORNAK,

folyó évi május hó 15-én, reggeli $\frac{1}{8}$ órakor, életének 68-ik és boldog házasságuk 40 ik évében, Hódmezővásárhelyen történt váratlan elhunytát.

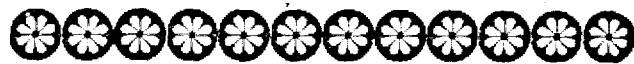
A megboldogult hült teterei folyó hó 17-én, délután 5 órakor fognak a helybeli felső temető hatottas csarokából örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 18-án, délelőtti 9 órakor fog a helybeli főt. Minorita-atyák szentegyházában az egék Urának bemutattni.

Áldás emlékére!

Arad, 1906. május 15.

Wolff Ferenc,	Özv. Keer Mátysné,
Wolff Eleonora	sógornője.
férj. Kintzig Józsefné,	Özv. Szabados Ferencné
Wolff Mici	szül. Kocsis Agnes,
férj. Klinger Károlyné,	testvére.
Dr. Wolff Mihály,	Szabados Károly,
Wolff Teréz,	unokaöccse.
Wolff Josefín,	
Wolff Róbert,	
Wolff Viktor,	
Wolff Gáspár,	
sógor és sógornő.	

Van szerencsém. tisztelt vevőim és n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy az Andrassy-tér 20. szám alatt létezett

Vászon-, nődivat- és

kelengye-áruházamat

Andrassy-tér 16. sz. alá,

Szabó Albert ur házába

— (volt Gebhart-féle ház) —

helyeztem át.

A n. é. közönség párfogását kérve, tisztelettel

Singer Sándor

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

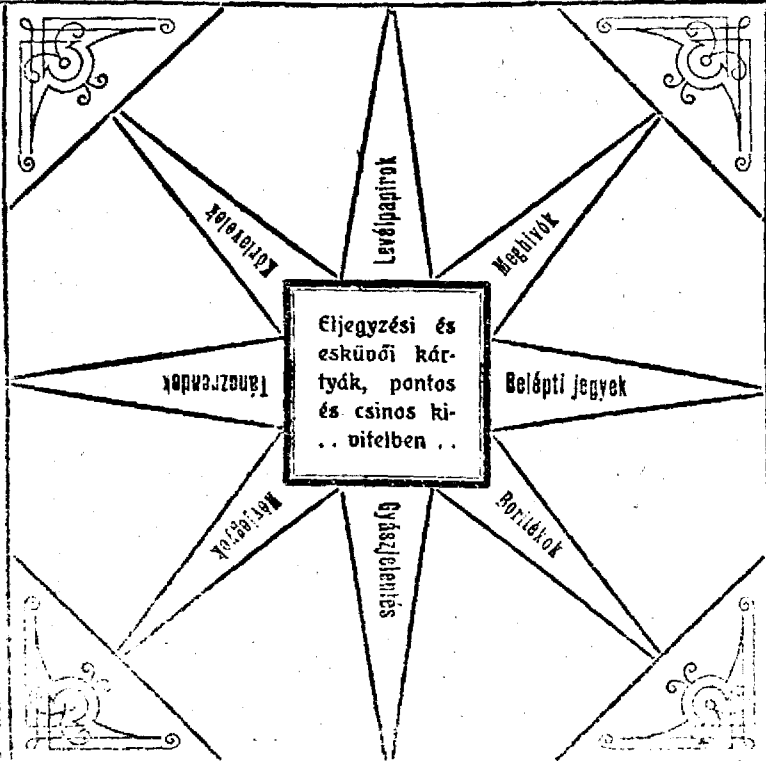
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befü-
tőmüntőde.Ajánlja
kitűnően berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 óra . . . 24 korona.
1 óra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 óra . . . 28 korona.
1 óra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztéségi telefon 357.

Kiadóhivatali .. 151.

Tavaszi és nyári idény 1906. évre

VALÓDI

BRÜNNI SZÖVETEK

Egy szelvény ára 3.10 mtr. hosszú tel-
jes férfiöltönyre elegendő (kabát, nad-
rág és mellény) csakK 7.- 8.- 10.- 16. K 12.- 14.- jobb
K 18.- 19.- Anom K 21.- legáramabb
valódi gyapjuból.Egy szelvény fekete szalon öltönyre K 20.-,
valamint feleltő szövetek, turista-loden, selyem-
kangara stb. gyári árban az ellismert szőlő
posztógyári raktár által

SIEGEL-IMHOF, BRUNN

Minták ingyen és bérmentve. Mintaszerinti szállí-
tásért felcímszót vállalom. A magánvevőre óriási
előnyök hárulnak, hogy szövetelt renti szegény
közvetlen gyári piacra rendelheti. 2711Vendéglő és sörcsarnok
megnyitás!Van szerencsém a n. é. közön-
ség b. tudomására hozni, hogy az
igazságügyi palotával szemben, az új
luth. bérházban egy a kor modern
igényeinek mindenben megfelelősörcsarnokot
nyitottam.Kitűnő jó magyar konyha. Na-
ponta friss csapolású kőbányai
sör, friss villásreggeli és hideg
felvágott kapható.Tisztán kezelt italokról, vala-
mint pontos kiszolgálásról gondos-
kodva van. — A m. t. közönség
b. pártfogását kérve, maradtam ha-
zafias tisztelettelZámbó Samu,
vendéglős.

Rhenma, csusz, köszvény

fájdalmaknál rögtöni enyhülést idéz elő a

„Methylol“ balzsam. (Törvényesen védve)

Egy párszori bedörzsölés után a legmakacsabb fájdá-
lom is megszűnik. Ára egy adagnak 1 kor. 60 fil.

Kapható az egyedüli készítőnél:

20 év óta tartó tyukszememet

kiírtottam az ön által feltalált világhírű Hajós-féle

„ANAGALLIN“-NAL,

miért is hálás köszönetet mond érte, tisztelője

Ára egy üvegnek 70 Hllér.

Oláh Ferencz,
Arad-Ujtelep.Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól; csakis Hajós-féle
„Anagallin“-t tessék kérni és elfogadni.

BRILLANTINE,

haj- és bajuszapolásához elismert kitűnő szer; soha
nem avasodik 25 és 35 kros üvegekben.

Fenti szerek kaphatók: 3861

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógy-vegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrássy-ter 22. sz., a megyeházzal szemben.

Százszor esetben kipróbált,
ártalmatlan, tartós, remek
színű hajfestő a

FÖLDES-féle

MELANOGENE

fekete, barna és világos-
barna színekben. 3871

Ára: 2 kor. 80 Hll.

Az eredeti haj színétől meg
nem különböztethető, nem
piszkít, nem kopik, lemos-
hatatlan s felismerhetetlen.

Készíti: FÖLDES K. ARAD.

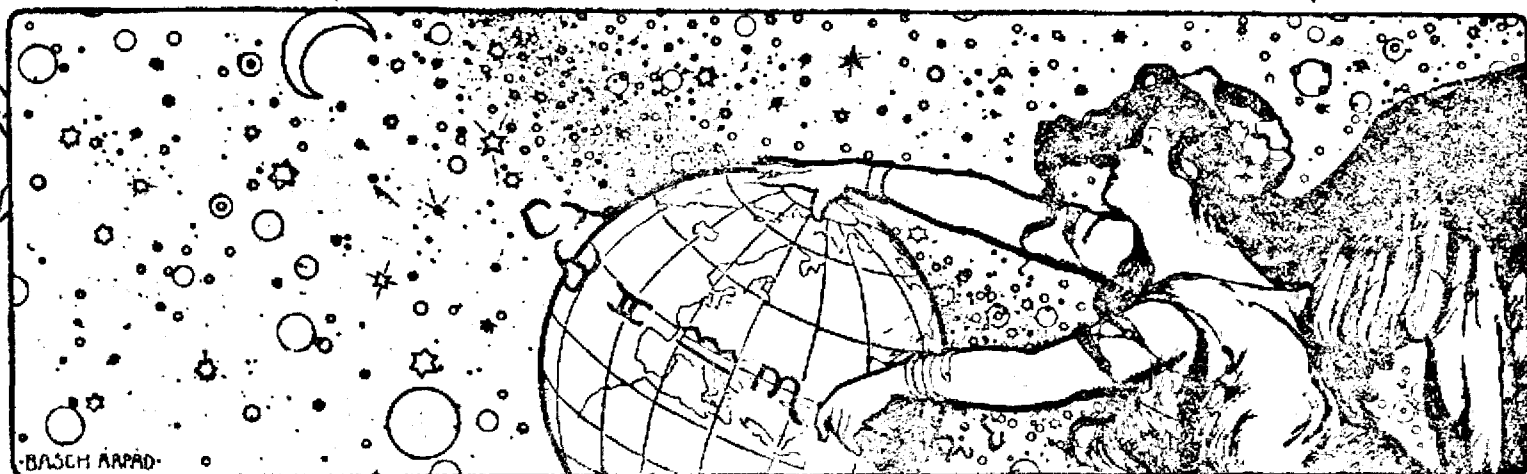
Könyvkötészetünkben
egy ügyes fiu
tanulónak
felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Megjelent!**A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**

HARMADIK KÖTETE!

A VILÁGEGYETEM

A FÖLD ÉS A CSILLAGVILÁG FIZIKAI TŰNEMÉNYEINEK ISMERTETÉSE.

IRTÁK

CHOLNOKY JENŐ ÉS KÖVESLIGETHY RADÓ

EGYETEMI TANÁROK.

A VILÁGEGYETEM

CIMŰ MUNKA TARTALMA:

A LEVEGŐAZ ÓCEÁNA SZÁRAZFÖLD382 szöveggéppel, 74 mű-
melléklettel és egy for-
gatható csillagtérképpel.A VÍZ KÖRÜTJATÁJKÉPEKCSILLAGÁSZAT.

A Műveltség Könyvtára kötetei félévi időközökben jelennek meg.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA EGYES KÖTE-
TEINEK ÁRA DISZES FÉLBŐRKÖTÉSBEN**24 kor.**A Műveltség Könyvtára első sorozata 6 kötetből áll; a 6 kötet ára **144** korona.A Technika Vivmányai
Az Ember
A VilágegyetemMegrendelhető minden könyv-
kereskedésben.
• Havi részletfizetésre is kapható. •A Föld
Az Élők Világa
A Társadalom.

KÉRJEN PROSPEKTUST BÁRMELY KÖNYVKERESKEDŐTŐL VAGY A KIADÓHIVATALTÓL:

ATHENAEUMIRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPEST, VII. KERÜLET, KEREPESI-ÚT 54.

Feltűnő ujdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a conanyzo egyszer veszi és többé más nem szívhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY

APRÓ HIRDETÉSEK.

A Kinek

ismeretség híján

szasztásra,
sevelőre,
üdvözlőre,
könyvelőre,
segédre,
számlára,
gazdatisztra,
kulcsára,
vinszellőre,
kerítésre.

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobalányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbesszédőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

Aki

eladni kíván

autort,
szegorát,
bort,
gyümölcsöt,
szobát.

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbérelni kíván

szobát,
házi
vadászkü-
lcsöt,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

szerszámot vétel vagy bérbérelés céljából keresel;

Aki

szerszámot állást betölténi kíván: legbiztosabban értesülj, ha az

„ARADI KOZLONY”

kis hirdetési
szavatát kasszája.

Kerestetik

egy 2-3 szobás lakás, fürdőszobával, esetleg kis magános ház, lehetőleg a főter közelében. Ajánlatokat a kiadóhivatal továbbítja.

Dr. Wolfner Pál

a Socializmus története füzve 2 kor. kötve 3 kor. **INGUSZ I.** és **FIA** könyvkereskedésében
Telefon 517 235

Ötvenezer darab

különböző színes férfi és női nap és esernyő 1 frt 10 k-tól kezdve eladnak **Hegedüs Arminnál, Szabadság-tér 17., a 13 vértanú szoborral szemben.**
1856

Jég

kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva Petőfi-u. 7/a. Telefon 199. szám. 1128

Egy teljesen új

fehér szobabutor, mely áll 1 drb. gardero szekrényből tükrorajtóval, egy mosdó márványlappal, egy ágy és székekből jutányos áron eladó. Ezim a kiadóhivatalban

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Hirdetmény.

9245—1906. sz.

Az 1906. évi április hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztos által beküldött összeadási jegyzék 10 darab ívét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-cz. 17. § a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1906. évi május hó 14 ik napjától számítandó 8 napra közzétevére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint Bozeidár

Sz. György, Braun Gusztáv, Popovits Erzsébet, Müller Lőrinczné, Zubriczky Viktorné, a „Székely Otthon”, Stefánovits Mihály, Szarka Róza és Sziszka Jánosné, a kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és ipartestület is nyújthatnak be a város fogyasztási adófelügyelőségénél észrevételeket.

Arad, 1906. évi május hó 5 én.

A városi tanács.

Az egyesült acetylen világítási r. t. Budapest dél-magyarországi vezérképviselői.

KRISER TESTVÉREK

Telefon 765. Temesvár, Józsefváros. Telefon 765.

Ajánljuk pormentes, egyenletes szemnagyságu Carbidunkat, mely a gázt lassan fejleszt. 15° Celsiusnál és 760 mm. légnyomásnál 290—300 liter acetylen-gáz nyereséért jótállunk.

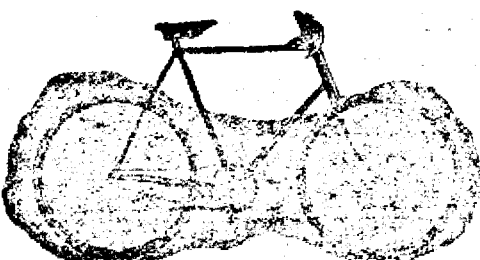
Árak: 483

1—3 mm. kor 34	} temesvári raktárunkban.
4—7 " " 33	
8—15 " " 32	
16—35 " " 31	
(darabokban)	

Telefon sz. 96.

Arad legrégibb kerékpár és varrógép javító-műhelye és raktára.

Telefon sz. 96.

1906. évi Modellek

„Puch”, „Praxiosa” és „Helikal Premier”

kerékpárok.

Valódi „Singer” és „Pfaff”

varrógépek

dus választékban a raktáron.

Gramofonok és lemezek, „Odeon”, „Zemophon” és „Columbia” lemezek nagy választékban jutányosan kaphatók.

Hammer Vilmos

villanyműszerész, ARAD, Szabadság-tér 7. 1028

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékével.

Magyar kir. államvasutak igazgatóság.

82782—906. F. IV. szám.

Árverési hirdetmény.

A kézbesíthetetlen szállítmányok a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében az alább felsorolt állomások teheráru raktáraiban d. e. 9 órakor a következő napokon fognak azonnali készpénz fizetés mellett nyilvános árverésen eladatni.

állomáson	1. é. május hó
Bpest dpart	16-an
Nagyvárad	16-an
Bpest. ny.	17-én
Pozsony	17-én
Miskolcz göm.	17-én
Debreczen	21-én
Zágráb	22-én
Szabadka	22-én
Szeged	22-én
Kassa	22-én
Piume	23-an
Ujvidék	28-an
Eszék	28-an
Kolozsvár	28-an
Szatmár-Németi	28-an

Budapest, 1906. április hó 20 án.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjaztatik.)

6317—1906. kb.

Hirdetmény.

Az ásványos és egyéb vizek szénsavval való telítésének szabályozása tárgyában a n. mélt. m. kir. belügyminiszterium 33000/IV. b. 1906 szám alatt a következő körrendeletet bocsátotta ki:

Ujabb időben gyakrabban fordulván elő az az eset, hogy ásványos és egyéb vizeket szénsavval telítenek, az országos balneológiai egyesület javaslatára s az országos közegészségi tanács véleményének meghallgatása után vizeknek szénsavval való telítésére és ily állapotban való forgalomba hozatalára nézve a következőket rendelem:

1. Ásványvizek szénsavval telítve csak belügyminiszteri engedély alapján hozhatók forgalomba, 2. Az ásványvizeknek — legyenek azok bár savanyú, vagy más természetű ásványvizek — szénsavval való telítése és telített állapotban való forgalomba hozatala csak akkor engedhető meg, ha az illető forrás előzetes pontos mennyiségű kémiai analysis alapján mint ásványvíz már bir forgalmi engedéllyel, 3. Minden más szénsavval telített talaj, kut, forrás vagy egyéb víz szódavíznek tekintendő s mint ilyen az 1894. évi 110461. sz. alatt kiadott belügyminiszteri szabályrendelet hatáskörében eibírálása alá esik. Az ezen pontban említett vizek forgalomban hozatalának engedélyezésénél a szükséges képest elrendelhető az is, hogy a szénsavval való telítés előtt ezen vizek sterilizálás céljából legalább 1/4 óráig felforraltassanak, 4. A szénsavval telített ásványvizek — úgy, mint a természetes ásványvizek és a szódavíz az egészségügyi hatóságok ellenőrzése alá tartoznak s amennyiben a rendelkezés leg megszabott feltételeknek meg nem felelnek, a forgalomból kiltatnak.

Arad, 1906. évi április hó 30-án.

Sarlot,

tőkapitány.